

Живот у Аустралији

© Аустралијска заједница 2007.

Ово дело подлеже ауторском праву.

Осим употребе коју дозвољава Закон о ауторским правима од 1968. године (Copyright Act 1968), ни један део не сме да се репродукује било којим процесом без претходног писменог одобрења Савезне владе.

Захтеви и питања у вези репродуковања и права треба да се упуте на:

Commonwealth Copyright Administration
Attorney General's Department
Robert Garran Offices, National Circuit
Barton ACT 2600

или да се пошаљу на www.ag.gov.au/cc.

ISBN 978 1 921446 51 1

Објављено у октобру 2007.

Ова публикација налази се на интернету на енглеском, као и на језицима више друштвених заједница. Примерке тих публикација можете да наручите на www.immi.gov.au.

Симбол тумача је национални симбол за обавештавање јавности. Дизајн је направила Викторијска канцеларија за мултикултуралне послове (Victorian Office of Multicultural Affairs) у заједништву са аустралијском федералном владом, као и владама држава и територија. Тај симбол на једноставан начин упућује особе које не говоре добро енглески на она места на којима могу да траже тумача када користе државне услуге.

Тај симбол можете да видите на местима на којима се пружају државне и друштвене информације и услуге, као што су државне болнице, полицијске станице, државне школе, друштвени центри, канцеларије за стамбена питања и запошљавање, локална већа и центри за досељенике.

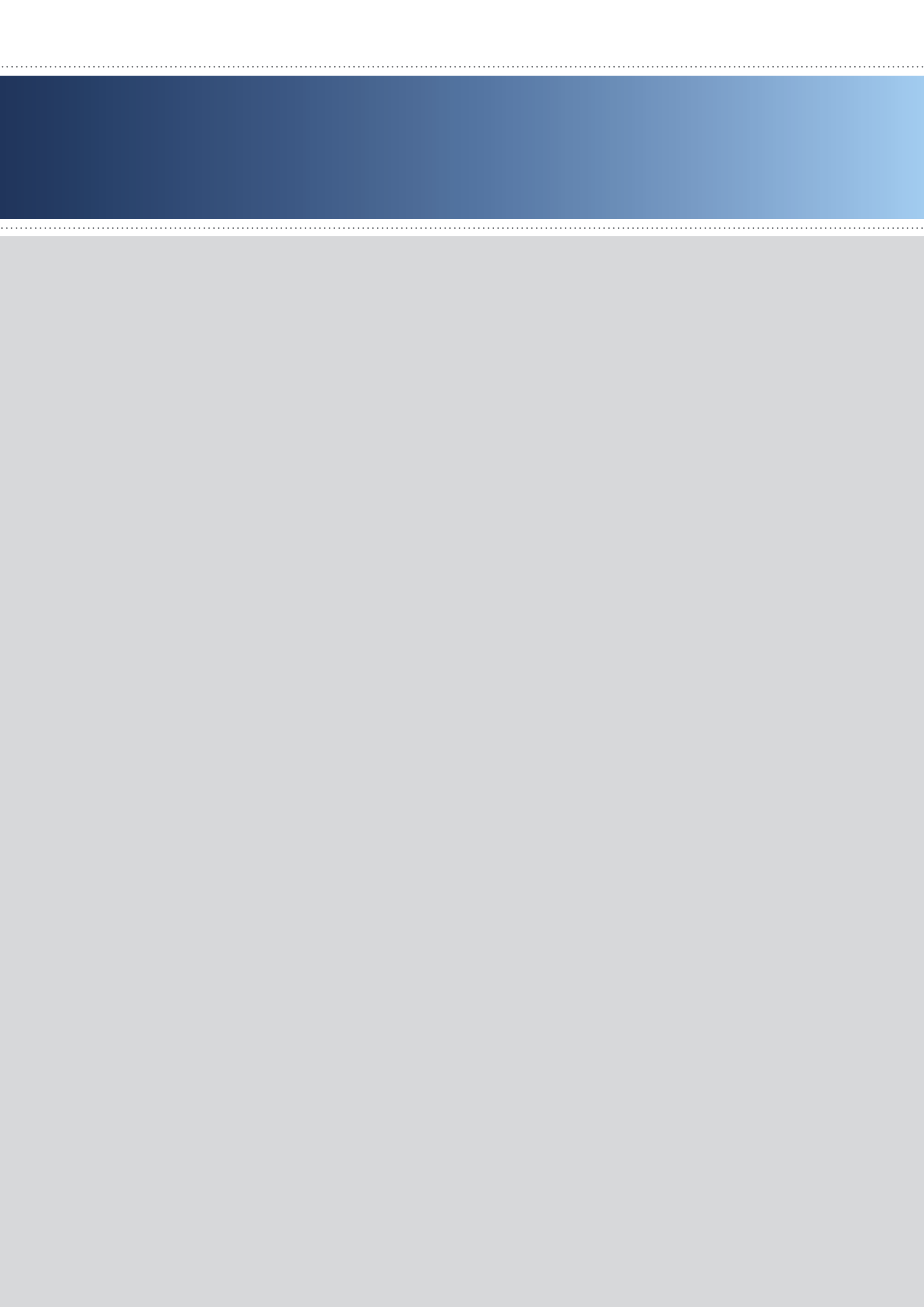
Симбол тумача је службено објављен у Викторији у мају 2006.

Садржај

Увод	1
Изјава о аустралијским вредностима	2
Изјава о аустралијским вредностима за подносиоце молби за провизорне и сталне визе	2
Изјава о аустралијским вредностима за подносиоце молби за привремене визе	3
Аустралијске вредности и принципи	4
Аустралија – преглед	8
Чињенице и бројке	10
Национални симболи	11
Нација и њени људи	14
Клима	14
Човекова околина	15
Први Аустралијанци	15
Први Европљани	16
Рађање нације	18
Утицај рата	19
Напредак и промене	20
Људи којима је Аустралија домовина	21
Демократија и влада	22
Аустралијско друштво данас	26
Закони и друштвени обичаји	26
Измењена улога породица	30
Аустралијски енглески	32
Прославе и празници	34
Спорт, рекреација и уметности	35
Научници и иноватори	36
Живот у Аустралији	37
Запошљавање и радни услови	37
Стамбена питања	38
Социјално осигурање	39
Болнице и трошкови лечења	39
Часови енглеског	40
Помоћ у тумачењу и превођењу	41
Образовање	41
Возачке дозволе	42
Важни подаци за контакт	42
Како да постанете држављанин Аустралије	43
Привилегије које пружа држављанство	43
Обавезе	43

Ова књижица је намењена особама које подносе молбу за визу да би живеле у Аустралији, било за стално или привремено. Књижица пружа преглед Аустралије, њене историје, начина живота и вредности које су нам заједничке.

У оквиру процеса подношења молбе за визу, многи подносиоци молбе мораће потврдити да ће поштовати аустралијске вредности и да ће се придржавати закона у Аустралији.

Аустралијске вредности обухватају поштовање једнакости за све, достојанства и слободе појединца, слободу говора, слободу вероисповести и световне владе, слободу удруживања, подржавање парламентарне демократије и владавине закона, једнакост пред законом, једнакост мушкараца и жена, једнаке могућности и мирољубивост. Те вредности такође укључују и дух егалитаризма који подразумева фер плеј, међусобно поштовање, трпељивост, самилост за оне у невољи и залагање за опште добро.

Такође, важно је да се разуме да је овде енглески национални језик и да је он важан везивни елемент аустралијског друштва.

Књижица може да буде од користи и особама које већ неко време живе у Аустралији, нарочито онима које раде с досељеницима или које имају рођаке или пријатеље који су недавно стигли у Аустралију.

Влада Аустралије подстиче нове грађане да што више науче о својој новој земљи, њеном наслеђу, њен језик, обичаје, вредности и начин живота и када стекну право на то, да поднесу молбу за аустралијско држављанство и што пре постану саставни део аустралијског друштва.

Ако сте недавно стигли у Аустралију, добродошли. Живећете у стабилној, напредној и демократској земљи.

Такође, придружићете се културно разноликом, али јединственом друштву које се састоји од Аустралијанаца различитог порекла, које спајају заједничке вредности и одговорности.

Ако желите да сазнате нешто више

За више информација о одређеним темама, погледајте одговарајући вебсајт и друге материјале који се наводе у књижици.

Да бисте добили представу о животу и раду у Аустралији, погледајте део под насловом Живот у Аустралији (Living in Australia) на вебсајту Министарства за имиграцију и држављанство (Department of Immigration and Citizenship's - DIAC) (www.immi.gov.au).

За детаљније информације о настањивању у Аустралији, погледајте серију књижица под насловом *Започињање живота у Аустралији (Beginning a Life in Australia)*, која такође може да се нађе на вебсајту DIAC-а. Те књижице су на енглеском и на много других језика, а свака аустралијска држава и територија има другачију књижицу. Да бисте добили корисне локалне информације и податке за контакт, погледајте ону књижицу која се односи на државу или територију у којој ћете ви живети.

Ако вам се одобри виза у оквиру хуманитарног програма док сте ван Аустралије, било би добро да учествујете у Оријентационом програму о аустралијској култури (Australian Cultural Orientation Programme - AUSCO) пре него што кренете у Аустралију. Програм који пружа информације о путовању у Аустралију и о настањивању у Аустралији одржава се на више места у Азији, Африци и на Блиском истоку.

Од Министарства за имиграцију и држављанство на захтев можете да добијете више примерака ове књижице, а можете да је нађете и на вебсајту министарства.

Изјава о аустралијским вредностима

Изјава о аустралијским вредностима за подносиоце молби за провизорне и сталне визе

Од подносилаца молби за провизорне, сталне и мали број привремених виза тражи се да прочитају или да им се објасни материјал који је аустралијска влада ставила на располагање о животу у Аустралији, а који је садржан у овој књижици. Од ових подносилаца молби такође се тражи да разумеју које услове ће морати да испуне касније ако буду подносили молбу за аустралијско држављанство. Та изјава се налази у формуларима за одређене визе и сви подносиоци молби који имају 18 година или више, мораће да потпишу ту изјаву.

Изјава о аустралијским вредностима (Australian Values Statements)

Ову изјаву морате да потпишете ако имате 18 година или више.

Потврђујем да сам прочитао/ла или да ми је неко објаснио информације које пружа аустралијска влада о аустралијском друштву и вредностима.

Разумем да:

- Вредности аустралијског друштва поштују слободу и достојанство појединца, слободу вероисповести, оданост владавини закона, парламентарну демократију, једнакост мушкараца и жена и дух егалитаризма који подразумева међусобно поштовање, трпеливост, фер плеј и самилост према онима у невољи, као и залагање за опште добро.
- Аустралијско друштво цени једнакост могућности за све појединце, без обзира на њихову расу, вероисповест или етничко порекло.
- Енглески језик, као национални језик, важан је везивни елемент аустралијског друштва.

Током мог боравка у Аустралији, прихватам да поштујем те вредности аустралијског друштва и прихватам да се придржавам закона Аустралије.

Разумем да, ако будем хтео/хтела да postanем држављанин Аустралије:

- аустралијско држављанство представља заједнички идентитет, заједничку спону која спаја све аустралијанце док истовремено поштује и њихову особеност.
- аустралијско држављанство подразумева међусобна права и обавезе. Одговорности аустралијског држављанина обухватају поштовање аустралијских закона, укључујући и оне који се односе на гласање на изборима и учешће у пороти.
- Ако будем испунио/ла услове за примање аустралијског држављанства и ако моја молба буде одобрена, разумем да ћу морати да положим заклетву на лојалност Аустралији и њеним људима.

За особе које своју молбу предају преко интернета, главни подносилац молбе ће морати да одабере 'да' или 'не' као одговор на изјаву о вредностима. Ако молба обухвата зависне чланове породице који имају 18 година или више, на њих ће се односити још један параграф изјаве, који гласи:

Све друге особе које су укључене у ову молбу, а које имају 18 година или више, потврђују да су прочитале или да им је неко објаснио информације које аустралијска влада пружа о аустралијском друштву и вредностима и поштују и слажу се са горњом изјавом.

У тим условима, подносилац молбе даје изјаву у своје име и у име зависних чланова његове породице.

Изјава о аустралијским вредностима за подносиоце молби за привремене визе

Подносиоци молби за одређене привремене визе такође морају да потпишу Изјаву о аустралијским вредностима. Њихова изјава се налази у општем делу изјаве у молби, тако да потписивање молбе значи да је потписана и изјава о вредностима. Од тих подносиоца молби неће се тражити да прочитају ову књижицу, али могу то да учине, ако желе.

Следећа изјава о аустралијским вредностима налази се у већини формулара за привремене визе:

Током мог боравка у Аустралији, поштоваћу аустралијске вредности које су наведене у овом формулару и придржаваћу се закона Аустралије.

За особе које подносе молбу преко интернета, та изјава је нешто другачија:

Током мог боравка у Аустралији, поштоваћу аустралијске вредности које су наведене на почетку ове молбе и придржаваћу се закона Аустралије.

Молбе које се предају преко интернета, а које обухватају зависне чланове породице који имају 18 година или више, садрже још један параграф изјаве који гласи:

Све друге особе које ова молба обухвата, а које имају 18 година или више, потврђују да се слажу са овим захтевом.

Од подносилаца молбе ће се тражити да одаберу 'да' или 'не' као одговор на изјаву о вредностима у своје име и у име зависних чланова њихове породице (ако их имају).

Аустралијске вредности и принципи

Да би се одржало стабилно, мирољубиво и напредно друштво, од свих Аустралијанаца, без обзира на њихово порекло, очекује се да подржавају заједничке принципе и вредности које подупиру аустралијско друштво.

Те вредности представљају основу аустралијског слободног и демократског друштва. Оне укључују:

- поштовање једнаке вредности, достојанства и слободе сваког појединца
- слободу говора
- слободу вероисповести и световне владе
- слободу удруживања
- подржавање парламентарне демократије и владавине закона
- једнакост пред законом
- једнакост мушкараца и жена
- једнаке могућности
- мирољубивост
- дух егалитаризма који подразумева трпељивост, међусобно поштовање и самилост за оне у невољи.

Иако те вредности и принципи постоје и у многим другим земљама, они су прилагођени јединственој средини у Аустралији. Обликовани су и модернизовани током насељавања милиона и милиона људи из целог света. Иако их различити људи на различите начине изражавају, њихово значење остаје исто.

Први становници Аустралије били су Аборицини и Острвљани Торесовог мореуза, чија јединствена култура и традиције спадају међу најстарије на свету. Први досељеници дошли су углавном из Велике Британије и Ирске и њихово англокелтско наслеђе је извршило значајан и трајан утицај на историју, културу и политичке традиције Аустралије. Каснији таласи досељавања довели су људе из Африке, Азије, са целог америчког континента и Европе, који су сви дали свој јединствени допринос Аустралији и њеном начину живота.

Ова изјава о заједничким вредностима и принципима нема за циљ да свакога изједначи са истим убеђењима. У ствари, поштовање појединца који слободно размишља и право на то да свако може да буде 'другачији', основе су аустралијске демократије.

Циљ нам је овде да новим грађанима помогнемо да разумеју основне вредности које су допринеле стварању друштва које је стабилно, али и поред тога динамично; јединствено, а опет и разнолико.

У Аустралији, људи уживају многе слободе. Међутим, да би се те слободе могле користити, од сваког се тражи да се придржава аустралијских закона које су донеле демократски изабране владе да би се одржало мирно, слободно и безбедно друштво.

• Основне слободе

Сви Аустралијанци имају право на више основних слобода (у границама закона), укључујући слободу говора, слободу удруживања, одржавање састанака, слободу вероисповести и кретање по Аустралији без ограничења.

- **Поштовање једнаке вредности, достојанства и слободе појединца**

Сви Аустралијанци су слободни и једнаки и од њих се очекује да према другима поступају достојанствено и са поштовањем.

Савезни закони забрањују дискриминацију у јавном животу на основу расе, пола, инвалидности и старости по *Закону о расној дискриминацији од 1975. године*, *Закону о дискриминацији на основу пола од 1984. године*, *Закону о дискриминацији на основу инвалидности од 1992. године (Racial Discrimination Act 1975, Sex Discrimination Act 1984, Disability Discrimination Act 1992)* и *Закону о дискриминацији на основу старости од 2004. године (Age Discrimination Act 2004)*. Постоји Комисија за људска права и једнаке могућности (Human Rights and Equal Opportunity Commission) која решава жалбе по тим законима.

Аустралијанци одбацују примену силе, застрашивања и понижавања као средстава за решавање сукоба у нашем друштву.

Информације на интернету

Комисија за људска права и једнаке могућности www.hreoc.gov.au

- **Слобода говора**

Сви Аустралијанци су слободни да кажу или напишу, у границама закона, оно што мисле о аустралијским владама или о било којем другом предмету или друштвеном питању, под условом да никога не угрозе, не износе лажне тврдње или не ометају слободан говор других.

Исто се односи и на аустралијске новине, радио и телевизију и друге медије. Аустралијанци имају право да протестују против поступака владе и да воде кампање за промену закона.

Слобода говора људима омогућава да се изразе и да продискутују своје идеје. Постоје закони који штите част појединаца у случају да неко шири лажне информације или лажи о њима. Постоје закони и против подстицања мржње према некоме због његове културе, етничког или другог порекла.

- **Слобода вероисповести и световна влада**

Сви Аустралијанци имају загарантовано право на вероисповест по сопственом избору, под условом да ритуалима вероисповести не крше аустралијски закон. Аустралијанци су такође слободни да не буду ни једне вероисповести. Верска нетрпељивост није прихватљива у аустралијском друштву.

Аустралија има световну владу – нема никакву званичну или државну вероисповест. Владе са свим држављанима једнако поступају без обзира на њихову вероисповест.

Верски закони немају законски статус у Аустралији и примењују се само они закони које је донео парламент, као што је то на пример случај у бракоразводним предметима. Неки верски или културни обичаји, као што је на пример бигамија (брак са више од једне особе истовремено) противзаконити су у Аустралији.

• Слобода удруживања

У складу са законом, Аустралијанци имају право да се сакупљају и протестују против владе или било које друге организације, под условом да је то миран протест у коме се неће нанети штета или повреда људима или имовини. Слобода удруживања значи да можете да одлучите да ли ћете се придружити некој организацији или групи, под условом да то није противзаконито. Те организације и групе укључују политичке партије, синдикате и друштвене групе.

• Подржавање парламентарне демократије и владавине закона

Аустралија је парламентарна демократија, што значи да аустралијски држављани учествују у одлучивању о томе како ће се водити земља и како ће аустралијско друштво бити представљено. Владе су одговорне свим Аустралијанцима. Изабрани парламенти су једина тела која могу да доносе наше законе или да некоме повере дужност доношења закона.

Свако у Аустралији мора да се придржава закона које донесу владе. Исто тако, све Аустралијанце штити владавина закона. То значи да нико није изузет или 'изван закона', чак ни они који су на моћним положајима, као што су политичари или полиција.

• Једнакост пред законом

Сви Аустралијанци су исти по закону. То значи да ни са ким не би требало другачије да се поступа због његове расе, народности или земље порекла; због његове старости, пола, брачног стања или инвалидности; или због његових политичких или верских убеђења. Државне агенције и независни судови морају са сваким праведно да поступају.

Када кажемо да са сваким треба једнако да се поступа, то значи да добијање посла или унапређења треба да буде засновано на квалификацијама, способностима и искуству, а не на културном пореклу или политичким убеђењима. То такође значи да некоме не може да се одбије услуживање у продавници или хотелу или на другом месту где се пружају услуге због његове расе, боје коже, вероисповести, пола или брачног стања.

• Једнакост мушкараца и жена

У Аустралији мушкарци и жене имају иста права. Радна места и професије подједнако су на располагању и женама и мушкарцима. И мушкарци и жене могу да служе војску и да заузимају положаје у влади.

• Једнакост могућности и дух егалитаризма

Аустралијанци цене једнакост могућности и оно што се често зове једнаке могућности за све ('fair go'). То значи да оно што појединац постигне у животу треба да буде резултат његовог талента, рада и труда, а не резултат случајног рођења у привилегованој породици или због нечије наклоности.

Аустралијанци поседују дух егалитаризма који подразумева међусобно поштовање, трпељивост и фер плеј. То не значи да су сви исти, нити да сви имају једнако богатство или имовину. Циљ је да се у аустралијском друштву спрече формалне, утврђене класне разлике.

• Мирољубивост

Аустралијанци су поносни на своје мирољубиво друштво. Они верују да до промена треба да дође дискусијом, мирољубивим убеђивањем и демократским процесом. Они одбацују примену силе као средства којим ће некога натерати да промени мишљење или којим ће променити закон.

Уз те вредности, Аустралијанци се залажу за опште добро и имају самилост за оне у невољи.

Постоји јак осећај за напредак друштва у Аустралији и Аустралијанци се стално залажу за унапређење и побошљање друштва у коме живе.

Многи Аустралијанци у свом свакодневном животу доприносе својој друштвеној заједници. То се испољава бригом за човекову околинду, пружањем помоћи и сарадњом у тешким временима да би се постигао општи напредак.

Аустралија има јаку традицију другарства ('mateship'), што значи да људи добровољно помажу другима, а нарочито онима који су у невољи. 'Mate' је често пријатељ, али може да буде и брачни друг, партнер, брат, сестра, ћерка или син. Али 'mate' може да буде и потпуни странац. Такође постоји јака традиција рада у друштвеној заједници, као и добровољног рада.

Аустралијанци су током много година промовисали и дискутовали о горе наведеним вредностима. Те вредности помогле су Аустралији да с добродошлицом прими и успешно интегрише милионе људи из многих етничких група и културних традиција.

Културна разноликост Аустралије јој је такође јака страна која је створила динамично друштво. Унутар законских граница, сви Аустралијанци имају право да изразе своју културу и своја убеђења.

Али истовремено, од Аустралијанаца се тражи да буду потпуно одани Аустралији – њеним законима, вредностима и људима.

Аустралија – преглед

Географија

Аустралија је једна од најстаријих копнених маса на свету. Она је највеће насељено острво на Земљи и по величини своје територије је шеста на свету. Аустралија је такође и веома сув континент, јер само се 6 посто земљишта сматра подесним за обрађивање.

Раздаљине су огромне и посетиоци су често изненађени величином земље и колико дуго треба да се путује од града до града. Аустралија се протеже око 4000 километара од истока до запада, а 3700 километара од севера до југа. Пут од Сиднеја до Перта траје око пет сати авионом.

Укупна површина Аустралије је од прилике исте величине као што су Сједињене Државе (без Аљаске), скоро два пута већа од Индије, а 32 пута већа од Велике Британије.

Људи

Првобитни становници Аустралије, Абориџини и Острвљани Торесовог мореуза већ најмање 40 000 година, а могуће и 60 000 година живе у Аустралији.

Остали становници Аустралије су досељеници и потомци досељеника који су дошли из скоро 200 земаља од почетка европског насељавања Аустралије које је почело 1788.

1945. године, Аустралија је имала око седам милиона становника. Од тада се у Аустралији настанило више од 6,5 милиона досељеника, укључујући око 675 000 избеглица.

Данас је број становника у Аустралији 21 милион, од којих је 43 посто рођено у иностранству или им је један родитељ рођен у иностранству.

Аустралијанци свих вероисповести, раса, етничког и друштвеног порекла живе заједно у миру.

Заједничке вредности

Иако су досељеници Аустралије дошли из многих културно и верски различитих земаља, они су се сви успешно настанили у Аустралији и интегрисали се у ширу друштвену заједницу. С друге стране, Аустралија је обогаћена њиховим друштвеним, културним и привредним доприносом.

Важна карактеристика аустралијског друштва данас је не само културна разноликост њених људи, него и степен јединства у потпуној оданости Аустралији која их сједињује. Аустралијанци стављају на страну своје индивидуалне разлике у интересу заједничког живота у добросуседским односима.

У оквиру аустралијских закона, сви Аустралијанци имају право да испољавају своју културу и убеђења и да слободно учествују у националном животу Аустралије. Истовремено, од свих се очекује да подржавају принципе и заједничке вредности које су изнете у уводу, а које подупиру аустралијски начин живота.

Независна нација

Аустралија је независна и према свима отворена нација која има јаку економију. Њене демократске институције, културна разноликост и традиционално конструктивна међународна и регионална ангажованост подупиру њено учешће у питањима која се тичу целог света.

У динамичној међународној ситуацији која је пуна изазова, Аустралија се служи билатералним, регионалним и мултилатералним стратегијама да би унапредила своје националне интересе у контексту глобалне одговорности.

Јака економија

Аустралија има јаку економију засновану на тржишним законима и она је отворена, флексибилна и конкурентна. Има стабилну и модерну институционалну структуру која пружа сигурност предузећима и представља средину у којој су међународна улагања добродошла.

Аустралија је такође један од великих финансијских центара с поузданим домаћим и међународним системом превоза, информационом и телекомуникацијском технологијом на светском нивоу, вишејезичном и високо образованом радном снагом и системом прописа. Аустралијска берза је осма на свету по тржишној капитализацији.

Аустралија заузима значајно место у светској трговини с двосмерном трговином робе и услуга која се процењује на више од \$400 милијарди – око 1 посто укупне светске трговине. Јапан је највећи трговински партнер Аустралије, а после њега су то Кина, Сједињене Државе, Сингапур, Велика Британија и Република Кореја.

Информације на интернету

- Аустралијски статистички биро (Australian Bureau of Statistics) www.abs.gov.au
- Информације и услуге аустралијске владе www.australia.gov.au
- Културни и рекреациони портал аустралијске владе (Australian Government Culture and Recreation Portal) www.cultureandrecreation.gov.au
- Министарство иностраних послова и трговине (Department of Foreign Affairs and Trade) www.dfat.gov.au/geo/australia

Чињенице и бројке

Главни град	Канбера (Canberra)
Површина Дужина обале континента Дужина обале укључујући острва	7,74 милиона квадратних километара 35 877 километара 59 736 километара
Процент обрадивог земљишта	6 посто
Становништво	21 милион
Процент становништва рођеног у иностранству	Скоро 22 посто
Језик	Енглески
Процент људи који говоре још неки језик код куће	15 посто
Валута	Аустралијски долар (A\$)
Главни трговински партнери	Јапан, Кина, Сједињене Државе, Сингапур, Велика Британија, Република Кореја
Радна снага	10,28 милиона
Време – Аустралија има три стандардне временске зоне Уштеда дневне светлост/померање сата (Daylight saving) (стандардно време + 1)	Источна: Гриничко време + 10 Централна: Гриничко време + 9,5 Западна: Гриничко време + 8 Уштеда дневне светлости уводи се у Новом Јужном Велсу, Јужној Аустралији, Тасманији, Викторији и Западној Аустралији између почетка и краја октобра до краја марта.
Важни датуми Национални празник – Дан Аустралије (Australia Day) Ускрс Anzac Day Дан сећања (Remembrance Day) Божих (Christmas Day)	26. јануар Сваке године између краја марта и краја априла 25. април 11. новембар 25. децембар

Национални симболи

Име Аустралије

Име Аустралија потиче од латинске речи *Australis*, што значи 'од југа'. Вековима се препричавала легенда да постоји велика земља негде на југу – *Terra Australis Incognita* (непозната земља на југу). Тај опис коришћен је у писменим документима о истраживању те области.

Име Аустралија постало је опште прихваћено после објављивања путописа Matthew-a Flinders-a 1814. године, након што је опловио континент, под насловом *A Voyage to Terra Australis*, у коме је он употребио име Аустралија. Гувернер Lachlan Macquarie је касније то име користио у својим званичним извештајима и препоручио је да се оно усвоји. 1824. године Британско Министарство ратне морнарице (British Admiralty) се сложило да се континент и званично назове Аустралија.

Аустралијаска национална застава

Аустралијаска национална застава први пут је истакнута у Мелбурну 3. септембра 1901. Застава има плаву основу на којој се у горњем левом углу налази застава Велике Британије (Union Jack), чиме се признаје историја британског насељавања Аустралије.

Пет звездица сазвезђа Јужни крст представљају географски положај Аустралије на јужној хемисфери. 1908. године, шестокрака звезда, која је представљала шест држава, замењена је седмокраком звездом, чији седми крак представља две територије.

Свака аустралијска држава и територије такође имају своју заставу.

Грб Аустралијске заједнице

Грб Аустралијске заједнице који се користи за идентификацију надлежности и имовине Аустралијске заједнице одобрио је Краљ Џорџ V (King George V) 1912. На грбу се налази штит са знамењем шест аустралијских држава, што је симбол федерације. На штиту се такође налази и златножута мимоза (цветни амблем Аустралије), кенгур и ему птица.

Националне боје

Националне боје Аустралије од априла 1984. су зелена и златна.

Цветни амблем

Жута мимоза, *Acacia pycnantha*, је од августа 1988. цветни амблем Аустралије.

Национални драги камен

1993. године, опал је проглашен националним драгим каменом Аустралије.

Животиња амблем

Од животиња, многи кенгура сматрају националним амблемом Аустралије, али то никада није било озваничено.

Национални дан

Дан Аустралије (Australia Day) се сваке године слави 26. јануара. На тај дан обележава се годишњица доласка првог гувернера, Arthur-a Phillip-a у Сиднејски залив (Sydney Cove), 1788.

Национална химна

Напред, Аустралијо (Advance Australia Fair) компоновао је Peter Dodds McCormick 1878. године и та песма је постала популарна широм земље крајем 1970-тих. Проглашена је националном химном Аустралије у априлу 1984.

Текст химне:

*Australians all let us rejoice,
For we are young and free;
We've golden soil and wealth for toil;
Our home is girt by sea;
Our land abounds in nature's gifts
Of beauty rich and rare;
In history's page, let every stage
Advance Australia Fair.
In joyful strains then let us sing,
Advance Australia Fair.*

*Beneath our radiant Southern Cross
We'll toil with hearts and hands;
To make this Commonwealth of ours
Renowned of all the lands;
For those who've come across the seas
We've boundless plains to share;
With courage let us all combine
To Advance Australia Fair.
In joyful strains then let us sing,
Advance Australia Fair.*

Почасти и награде у Аустралији

Јединствени систем додељивања почести у Аустралији почео је 1975. године када се основао Ред Аустралије (Order of Australia), да би се одало признање за заслуге у служењу народу или човечанству, а исто тако и Орден за храброст Аустралије (Australian Bravery Decorations) и Национална медаља (National Medal).

Систем додељивања почести у Аустралији нема патронат, нити је подложен политичким утицајима. Свако у друштвеној заједници може да именује било ког држављанина Аустралије за примање почести. Избор врши независна комисија.

Почасти помажу у дефинисању, подстицању и потврђивању националних тежњи, идеала и стандарда тако што идентификују узоре понашања. Аустралија додељује почести да ода признање, прослави и захвали се онима који су допринели променама, постигли највише што могу и радили за друге.

Информације на интернету

- Аустралијске почести, награде и симболи www.itsanhonour.gov.au
- Одељење Председника и Кабинет (Department of the Prime Minister and Cabinet) www.dpmmc.gov.au

Нација и њени људи

Аустралија је јединствена земља, пуна супротности.

Удаљени делови у унутрашњости Аустралије који се често називају 'outback', представљају важан део историје и митологије Аустралије.

Упркос томе, више од 75 посто од 21 милиона становника Аустралије живи у урбаним центрима, а нарочито у главним градовима дуж плодне равнице на источној и југоисточној обали.

Аустралија се често назива 'младом' земљом, али је њено становништво, као и становништво многих других земаља на свету, све старије због сталног продужетка људског века. Процењује се да ће се број становника који имају 65 година или више до 2050. године повећати са око 13,1 посто колико их је било 2005. године, на 25,7 посто.

Где живе Аустралијанци, приказ по државама и територијама

Држава/Територија	Број становника (у милионима)	Главни град	Број становника главног града (у милионима)
Нови Јужни Велс	6,55	Сиднеј	4,12
Викторија	4,93	Мелбурн	3,59
Квинсленд	3,90	Бризбен	1,76
Западна Аустралија	1,96	Перт	1,45
Јужна Аустралија	1,51	Аделејд	1,11
Тасманија	0,48	Хобарт	0,20
Територија главног града Аустралије	0,32	Канбера	0,32
Северна Територија	0,19	Дарвин	0,11

(Извор: Аустралијски статистички биро)

Клима

Аустралија је једна од најсупљих земаља на свету. Велики део унутрашњости је раван, неплодан и ретко насељен.

С друге стране, велики део северне Аустралије има тропску климу. Неки делови Квинсленда, северни део Западне Аустралије и Северна Територија добијају монсонске кише током влажног дела године, од јануара до марта.

У ствари, Аустралија је тако велика да се у њој испољавају различити климатски услови, од снега и мраза до страшне жеге.

Најхладнији делови налазе се у Тасманији и у алпским подручјима у југоисточним планинама копненог дела Аустралије. Најтоплији делови су у централно-западном делу континента.

Годишња доба у Аустралији супротна су онима на северној хемисфери. Лето траје од децембра до фебруара, јесен од марта до маја, зима од јуна до августа, а пролеће од септембра до новембра.

Просечна температура је најнижа у јулу. Просечна температура преко дана достиже између 10 и 20 степени Целзијуса (50 и 68 степени Фаренхајта) у највећем делу југа Аустралије, а преко 20 степени или чак и 30-так степени Целзијуса (70 и 80 степени Фаренхајта) у северним, тропским крајевима. Поред обале, температура ретко кад падне испод тачке смрзавања, али у многим деловима унутрашњости ноћу буде мало мраза када је зима. У алпским крајевима температура се редовно спушта испод 0 степени Целзијуса (32 степена Фаренхајта), а планине које су више од 1500 метара надморске висине, по неколико месеци годишње прекрива снег.

У јужном делу Аустралије јануар и фебруар су најтоплији месеци, а у тропским деловима су то новембар и децембар. У највећем делу унутрашњости, просечна температура преко дана буде преко 30 степени Целзијуса (80 или 90 степени Фаренхајта), а у неким деловима Западне Аустралије она се попне чак и до 40 степени Целзијуса (104 степена Фаренхајта). Температуре су ниже (20-так степени Целзијуса/70-так или 80-так степени Фаренхајта) близу јужне обале, у планинским деловима и на Тасманији.

Информације на интернету

- Метеоролошки биро (Bureau of Meteorology) www.bom.gov.au

Човекова околина

Аустралија има веома разнолике пејсаже с изузетно широким спектром флоре и фауне. Ми предано штитимо животну средину и њену богату и јединствену биолошку разноликост.

Више од 10 посто континенталне Аустралије (око 77 милиона хектара) је заштићено. Такође је заштићено и 65 милиона хектара поморског подручја, укључујући Велики корални спруд (Great Barrier Reef Marine Park) који се протеже дуж обале Северног Квинсленда.

Седамнаест аустралијских предела налази се на Светској листи заштићених области (World Heritage List), укључујући Велики корални спруд, дивљину на Тасманији, влажне тропске делове Квинсленда, Национални парк Какаду, Национални парк Улуру-Ката Тјута на Северној Територији, групу острва Лорд Хау (Lord Howe Island Group) и шумске површине у источним деловима земље.

Информације на интернету

- Министарство за очување човекове околине и ресурсе воде (Department of the Environment and Water Resources) www.environment.gov.au

Први Аустралијанци

Први становници Аустралије били су Абориџини и Острвљани Торесовог мореуза, који су се у овој земљи настанили пре најмање 40 000 година, али је могуће да је то било чак пре 60 000 година.

До доласка првих европских досељеника 1788. године, процењује се да је у већини делова, широм аустралијског континента живело око 750 000 Аустралијанаца урођеника.

Аустралијанци урођеници имали су своја посебна спиритуална веровања, поштовање према земљи, богату и разнолику културу и уметничку традицију која је једна од најстаријих на свету.

Њихов начин живота, културне традиције и језици које су говорили били су различити, зависно од тога где су живели. У време доласка Европљана, било је око 700 абориџинских језика и дијалеката.

Иако је било раних контаката с морепловцима и трговцима, они су урођенике Аустралије углавном остављали на миру, што се променило доласком Европљана.

Почетни контакт између Европљана и урођеника Аустралије прекинуо је традиционални начин живота и обичаје, а број становника домородаца драматично је опао током 19. и почетком 20. века.

До 1960-тих година култури и историји урођеника Аустралије није се придавала никаква важност, или врло мало, а нису имали ни права ни одговорности као држављани Аустралије. На пример, све до 1965. године, нису сви Абориџини имали право да гласају на савезним изборима.

Међутим, 1967. године, више од 90 посто Аустралијанаца је гласало на националном референдуму за давање овлашћења влади Аустралије да донесе законе о урођеницима Аустралије и да тако и они могу да се рачунају приликом пописа становништва. Резултат референдума био је врхунац снажне кампање коју су водили сами Абориџини и други Аустралијанци. Резултат референдума убедљиво је потврдио да су људи Аустралије желели да аустралијска влада предузме конкретне мере којима ће побољшати животне услове урођеника Аустралије.

Процењује се да данас међу становништвом има око 483 000 урођеника Аустралије – или 2,3 посто укупног броја становника. Абориџинске културе чине витални део аустралијског националног идентитета, а Абориџини и Острвљани Торесовог мореуза дају значајан допринос на многим пољима, укључујући уметности, медије, владу, образовање, спорт и привреду.

Аустралијска влада контролише програме и прописе који имају за циљ да помогну абориџинским заједницама да превазиђу неједнакости које у неким деловима земље упорно опстају. Те иницијативе укључују напоре да се Абориџинима побољша здравље, стамбени услови, образовање и могућности за добијање посла.

Влада се такође свесрдно труди да Абориџинима омогући приступ или власништво над земљом са којом имају сталне традиционалне везе или да добију оно што може да им помогне у друштвеном, културном и економском развоју. Абориџини поседују или контролишу око 16 посто Аустралије. Ти делови земље углавном су у удаљеним крајевима.

Информације на интернету

- Министарство за пружање услуга породицама, друштвеној заједници и за абориџинска питања (Department of Families, Community Services and Indigenous Affairs) www.facsia.gov.au
- Аустралијски институт за студије о Абориџинима и Острвљанима Торесовог мореуза (Australian Institute of Aboriginal and Torres Strait Islander Studies) www.aiatsis.gov.au

Први Европљани

Од почетка 1600-тих година, холандски, португалски и шпански истраживачи су извештавали о томе да су видели различите делове обале земље која је тада била позната као *Terra Australis Incognita* (непозната земља југа).

1770. године, Енглеz, James Cook, на свом броду HM Barque Endeavour, исцртао је мапе источне обале Аустралије и заузео је земљу за Британску круну. Британија је касније одлучила да нову земљу користи као колонију за осуђене криминалце.

Европско насељавање почело је када је 26. јануара 1788. у сиднејску луку стигла флота од 11 бродова. Та Прва флота којом је командовао Arthur Phillip, капетан Краљевске морнарице (Royal Navy), донела је у нову колонију око 1500 људи, укључујући 750 осуђеника.

Phillip је постао први гувернер 'колоније Нови Јужни Велс', како се тада звало копно Аустралије.

Пошто су залихе хране биле оскудне, те прве године насељавања протекле су у сталној борби с глађу и умирањем од ње. Доласком бродова с новим залихама, услови су се коначно поправили. До Phillip-овог одласка из колоније 1792. године, шаторе у којима су становали први досељеници замениле су једноставне куће и почели су да се називају први обриси града Сиднеја.

У року од неколико година, Сиднеј је постао прометна лука с бродовима који су долазили чак из Русије, Америке и Француске. До 1800. године, број становника попео се на 5000, а насеље се проширило ка унутрашњости, све до Парамате.

Од 1810. до 1821. колонијом је управљао Lachlan Macquarie, један од најзначајнијих лидера у раној историји Аустралије. Док је он био гувернер, дошло је до преображаја казнене колоније у насеље засновано на слободном предузетништву које се ослањало на рад осуђеника.

До 1820. у колонију је стигло 30 000 осуђеника и 4500 слободних досељеника. Слободни досељеници основали су фарме и предузећа, док је колонија доживљавала свој процват. Иако су осуђеници у почетку били изложени многим тешкоћама, многи од њих су својом вредношћу и умећем у занатима и професијама коначно стекли поштовање заједнице. Од 1788. до краја транспортовања осуђеника 1868. године, у Аустралију је пристигло око 160 000 мушкараца и жена осуђеника.

Првих година после насељавања врло мало се знало о унутрашњости континента – а исто тако мало и о његовој бескрајној обали. Растао је притисак да се нађе погодна земљиште за фарме и пашу оваца, као и извори слатке воде и места за друга насеља.

Многи истраживачи су пошли на тешке и опасне експедиције на север и југ дуж обале и западно у унутрашњост тражећи како би могли да пређу планински венац, Great Dividing Range. Касније су други истраживачи кренули у крајње неприступачне делове унутрашњости, укључујући суву равницу, Nullarbor Plain, и централну и северозападну Аустралију. Многи су при том изгубили животе.

Током наредне три деценије, досељеници су ишли стопама истраживача унутрашњости и проширили су се по већини оних делова континента где је опстанак био могућ. Земља Ван Дименса (Van Diemens Land) (Тасманија) постала је посебна колонија 1825. а основана су и нова насеља у деловима који су данас Квинсленд, Викторија, Јужна Аустралија и Западна Аустралија.

Развој индустрије вуне и откриће злата у Новом Јужном Велсу и Викторији 1851. године довели су до огромног пораста броја слободних досељеника.

Укупан број становника Аустралије утростручио се са 430 000 1851. године на 1,7 милиона 1871. Већина новопристиглих досељеника била је из Британије, али било је људи и са америчког континента, из Француске, Италије, Немачке, Пољске и Мађарске. Око 40 000 Кинеза такође је дошло у Аустралију у потрази за златом – чинећи тако највећу групу после Британаца.

Рађање нације

Колонија Нови Јужни Велс првобитно је заузимала скоро цео источни део континента. Постепено су се, одвајањем од првог насеља, оснивале и друге колоније.

1852. године, нове колоније узеле су управљање у своје руке. Међутим, пошто је свака колонија имала сопствени систем одбране, поште, трговине и транспорта, убрзо се увидело да постоји потреба за већом сарадњом између насеобина, а уједно расте и осећај национализма.

Крајем 19. века, јавља се грађански понос и долази до јаке економске експанзије. Отворена је прва железница нације у Мелбурну, а дошао је и први електрични телеграф. У Сиднеју и Мелбурну основани су универзитети, а изграђене су и импресивне јавне зграде.

Још два догађаја су обележила еволуцију Аустралије у независну нацију. Последње британске трупе напустиле су земљу 1870., 80 година после доласка Прве флоте. У исто време отварање Суецког канала смањило је 'тиранију даљине' од Европе, повећавајући прилив нових досељеника у Аустралију. До 1880. године, број становника Аустралије порастао је на више од два милиона.

Економски напредак нације наставио се све док 1890-тих нису наступиле суша и депресија. За представника Законодавне скупштине Новог Јужног Велса, Edmund-a Barton-а и друге, слабљење економије потврдило је њихово мишљење да је потребна национална влада која ће у целој Аустралији примењивати иста решења по питањима трговине, политике и одбране.

Између 1898. и 1900. Аустралијанци гласају за федерацију. 1. јануара 1901. оснива се Аустралијска заједница (Commonwealth of Australia) уједињењем у савез шест држава под истим Уставом. Неборицинско становништво је у време оснивања федерације бројало 3,8 милиона људи.

Први председник владе Аустралије био је Edmund Barton, који је у Новом Јужном Велсу водио покрет за стварање федерације. Први парламент нације отворен је у Изложбеној згради (Exhibition Building) у Мелбурну 9. маја 1901.

Оснивачи нове нације желели су да у Аустралији владају хармонија, јединство и егалитаризам. Они су имали напредне идеје о људским правима, поштовању демократских процеса и важности тајног гласања на изборима.

Аустралија је била једна од првих земаља која је женама дала право гласа и право да буду чланови парламента – Јужна Аустралија је 1895. та права проширила и на жене. А 1902. су све жене у Аустралији стекле право на гласање и право да буду чланови Савезног парламента.

Стварање савеза означило је почетак оптимистичног периода, па је тако од 1901. године све до избијања I Светског рата 1914. постигнут значајан напредак у развоју аустралијске економије, нарочито њених пољопривредних и мануфактурних капацитета.

Подручје између Јаса и Канбере је 1908. било одабрано за изградњу главног града нације. Када су се сви сложили о месту за главни град, 1911. објављен је међународни конкурс за план града. Од 137 примљених планова, прихваћен је план чикашког архитекте Walter-a Burley-a Griffin-a. Канбера је званично добила име 12. марта 1913.

Зграда која ће бити провизорни парламент почела је да се гради 28. августа 1923. у Канбери на месту непосредно испод оног које је Griffin предложио за трајну зграду парламента. Прво заседање Парламента у Канбери, укључујући и свечаност отварања Парламента, одржано је 9. маја 1927.

Утицај рата

Иако је Аустралија стекла независност као нација, задржале су се јаке сентименталне и породичне везе с Британијом. Када је Британија објавила рат Немачкој после њеног напада на Белгију 1914. Аустралија је једногласно била за пружање подршке Британији.

I Светски рат оставио је неизбрисив траг у развоју Аустралије. 1914. укупан број становника Аустралије био је око 4,5 милиона, према томе је број мушкараца био вероватно знатно мањи од три милиона; а ипак се за рат пријавило 417 000 аустралијских добровољаца, од којих је више од 330 000 и отишло на ратишта. Око 60 000 их је погинуло, а више од 152 000 је рањено до завршетка рата, 1918.

Из тог искуства произашла је једна од најважнијих вредности у Аустралији: етос храбрости, духа и другарства ('mateship') Anzac-а.

25. априла сваке године, Аустралија се сећа храбре, али у суштини изгубљене битке коју су 1915. године водиле Аустралијска и новозеландска војска (Australia and New Zealand Army Corps) – позната под скраћеницом Anzacs – и друге савезничке трупе у Галиполију, у Турској.

Аустралијска и новозеландска војска - Anzacs (заједно с британским, француским и индијским трупама) искрцала се на Галиполију са циљем да кроз Дарданеле дође до Константинопоља. Међутим, стрма обала пуна гребена и јака одбрана турских војника су је успориле и Anzacs су се повукли из ове области 20. децембра 1915. Кампања, која је трајала осам месеци, завршила се смрћу око 8700 Аустралијанаца који су убијени у борби или умрли од рана или болести.

Данас на овај празник, Anzac Day, одајемо пошту не само првобитним припадницима Anzаса, већ и свим другим аустралијским војницима који су се борили у каснијим ратовима.

Период између два светска рата (1919.-1939.) био је обележен друштвеном и економском нестабилношћу, нарочито током година Велике депресије (Great Depression) када су многе аустралијске финансијске институције пропале.

Нагли пад цене вуне и жита (главних извозних производа Аустралије), повлачење енглеског капитала и пад других извозних цена изазвали су тешку финансијску кризу. Незапосленост је нагло расла. До 1933. године једна трећина радне снаге била је незапослена, а национални доходак такође је знатно опао.

Док се нација још опорављала од Депресије и када је прошло мало више од 20 година од 'рата који је требало да стави тачку на све ратове', свет се опет нашао у рату. 1939. Британија је објавила рат Немачкој после њеног напада на Пољску. Тадашњи председник владе, Robert Menzies, објавио је да је и Аустралија у рату.

За време II Светског рата, аустралијске снаге дале су значајан допринос победи Савезника у Европи и Азији, као и у Пацифику. Жртава је било много, а само Аустралијанаца је убијено скоро 40 000, док су многи други били рањени.

Генерација која се борила у том рату и преживела, изашла је из њега поносна на снагу Аустралије – али и уз сазнање да је конфликт стигао право до прага Аустралије када је Сингапур пао, а Јапан бомбардовао Брум, Дарвин и Таунсвил у северној Аустралији, подморницама напао сиднејску луку и када су борећи се против јапанске инвазије прешли пут Кокоде у земљи која је сада Папуа Нова Гвинеја.

Као и Галиполи, битка за Кокоду постала је симбол храбрости и духа Аустралијанаца у рату. У борбама дуж Кокоде убијено је укупно 625 Аустралијанаца, а 1055 је рањено током четворомесечне битке у ужасним условима која је имала за циљ да отера јапанске снаге које су извршиле инвазију, а које су се пробијале са северне обале Папуе с намером да освоје Port Moresby.

Информације на интернету

- Аустралијски ратни меморијални центар (Australian War Memorial) www.awm.gov.au

Напредак и промене

Стотине хиљада избеглица и досељеника стигло је у Аустралију непосредно после рата, у време када је аустралијској мануфактурној индустрији била потребна радна снага.

1950-тих година економија се снажно развијала и уз релативно добру запосленост, Аустралијанци су, уопште узев, напредовали. Број власника кућа драматично се повећао, са једва 40 посто 1947. године, на више од 70 посто до 1960-тих.

Број становника повећао се са око 7,4 милиона 1945. на 10,4 милиона 1960. Како су почели да стижу досељеници и из других земаља осим Британије, настале су значајне промене у саставу становништва.

Такође су се промениле и трговинске везе Аустралије. 1970-тих година Јапан је заменио Британију као главни трговински партнер.

Друге промене очитовале су се у постепеном проширивању владиних социјалних програма, као и у почецима телевизије 1956. године – исте године које је Мелбурн био домаћин Олимпијских игара, најзначајнијег међународног догађаја који је икада одржан у Аустралији.

Од II Светског рата, Аустралијом је управљала коалиција Либералне и Земаљске (Националне, како се сада зове) партије у периодима који су укупно били дужи од 40 година, а периоди када је Лабуристичка партија била на власти, трајали су укупно 20 година.

Процес друштвеног и економског напретка се наставља.

Последње две деценије обележавају велике економске реформе, а последњих година, Аустралија је постала једна од најуспешнијих развијених земаља на свету, чији је економски раст поспешен новим могућностима за запошљавање и профитом од производње, и који Аустралијанцима омогућавају виши животни стандард.

Информације на интернету

- Национална библиотека Аустралије (National Library of Australia) www.nla.gov.au
- Културни и рекреациони портал аустралијске владе (Australian Government Culture and Recreation Portal) www.cultureandrecreation.gov.au

Људи којима је Аустралија домовина

Имиграција је одувек представљала важан елемент у националној изградњи Аустралије. Досељеници су почели да стижу у Аустралију од 1788.

У време Златне грознице средином 19. века у Аустралију је у просеку пристизало око 50 000 досељеника годишње. Досељавање у Аустралију наставило се и после тога оно је одражавало економске и друштвене услове у Аустралији, као и у другим земљама света.

Већина првих досељеника била је из Британије и Ирске и њихово англокелтско наслеђе представља основу нове нације.

На крају II Светског рата, у Европи су милиони људи били расељени из својих отаџбина. Истовремено у Аустралији се јавио акутни дефицит радне снаге и преовладало је мишљење да је значајан пораст броја становника неопходан за будућност земље.

Ти, као и други чиниоци довели су до оснивања Савезног министарства за имиграцију, 1945. године. Министарство, које је деловало под разним именима, постоји и данас.

До 1947. године, дошло је до великог раста броја досељеника и њихов број се и даље повећавао. Многи од њих су дошли уз помоћ владе. Већина тих досељеника је дошла из Европе на основу политике одржавања 'беле Аустралије', која је од оснивања Федерације, 1901. па све до раних 1970-тих година, ограничавала досељавање из многих делова света.

Многи од 6,5 милиона досељеника који су дошли у Аустралију после 1945. били су мотивисани оданошћу породици или жељом да побегну од сиромаштва, рата или прогона. Они су одлучили да себи и својим породицама створе нови живот и били су спремни да много раде да би што боље искористили постојеће могућности.

На пример, више од 100 000 досељеника из 30 земаља радило је на Snowy Mountains Scheme, огромном пројекту за изградњу хидроелектрана у аустралијским јужним алпима. Радови на овом пројекту трајали су 25 година, од 1949. до 1974.

До средине 1970-тих година, ранија ограничења која су се односила на досељавање људи који нису били из Европе, постепено су укинута и од тада је имиграциона политика Аустралије без дискриминације. Етничко порекло, пол, раса или вероисповест појединца не играју никакву улогу у стицању права на визу.

Информације на интернету

- Министарство за имиграцију и држављанство (Department of Immigration and Citizenship)
www.immi.gov.au

Демократија и влада

Аустралија је представничка демократија – систем парламентарне владе у којој држављани Аустралије могу да учествују и дају свој глас.

Систем је заснован на демократским традицијама и подстиче верску трпеливост и слободу удруживања. Установе и поступци који чине суштину аустралијске националне владе имају много заједничких карактеристика са британском и северноамеричком традицијом.

Аустралијски Устав

Аустралијска заједница (Commonwealth of Australia) основана је као федерална држава када је аустралијски Устав ступио на снагу 1. јануара 1901. Аустралијски Устав представља оквир за деловање аустралијске националне владе.

Устав може да се допуни, али само уз сагласност бирача која се утврђује националним референдумом, спроведеним у складу с условима назначеним у Уставу. Свака допуна мора да буде одобрена двоструком већином (double majority)—већином бирача, као и већином бирача у већини држава (најмање четири од шест).

Аустралијска федерација

Устав успоставља савезни систем владе која се састоји од Савезне (Commonwealth) (или националне) владе и влада шест држава. Поред тога, Савезни парламент је успоставио територије које имају самоуправљање и које функционишу слично државама, а државне и територијалне владе су успоставиле тела локалне владе које се баве локалним питањима (као што су паркови, локални путеви и одношење смећа).

Питања по којима Савезни парламент може да доноси законе, назначена су у Аустралијском Уставу. Та питања укључују иностране послове, унутрашњу и међународну трговину, одбрану и имиграцију. Уз неке изузетке, државе и територије могу да доносе законе о питањима која се односе на одређену државу или територију. Међутим, државе и територије не могу да доносе законе који нису у складу са савезним законима. Примери закона које доносе државе и територије су образовање, путеви, полиција, пожари и јавни превоз путника.

Влада и на савезном и на државном нивоу има три огранка: законодавни (или парламент), извршни и правосудни.

Аустралијски систем владе увелико је заснован на вестминстерској традицији, названој тако по Вестминстерској палати у којој заседа Британски парламент. Тај систем парламентарне владе се развијао вековима. Главне карактеристике система су да постоји шеф државе који није и шеф владе и извршна влада која се састоји од чланова парламента и која је директно одговорна парламенту. Примењује се ‘владавина закона’ и правосудни систем је независан од парламента.

Парламенти у Аустралији се разликују од вестминстерског модела по томе што је њихова надлежност ограничена Уставом њихове државе или савезним Уставом.

Аустралијска влада

Савезни парламент који доноси националне законе састоји се од две коморе или два 'дома': Представничког дома (House of Representatives) и Сената (Senate). Чланове оба дома бирају директно грађани Аустралије на савезним изборима. Најдужи мандат у Представничком дому је три године; а у Сенату шест година (савезни избори за Представнички дом се често истовремено одржавају с изборима за 'полу-сенат').

Сенат има 76 сенатора – 12 из сваке од шест држава и по два из Северне Територије и Територије главног града Аустралије. У Представничком дому број места за сваку државу зависи од броја становника државе. Број чланова у Представничком дому мора да буде два пута већи од броја сенатора или што ближе том броју. Тренутно има 150 чланова у Дому од којих сваки заступа око 80 000 бирача који живе на одређеном подручју (званом изборна област - electorate).

Владу (која се зове 'Аустралијска влада') формира партија или коалиција партија која има већину у Представничком дому. Председник владе (Prime Minister) је парламентарни вођа те партије или коалиције и њега не постављају директно грађани, него партија која одржава равнотежу снага у Представничком дому. Влада не мора да нареди већину у Сенату.

Да би неки закон био усвојен, оба дома парламента морају да се сложе о усвајању предлога закона. Нове законе могу да предложе оба дома парламента, осим неких финансијских закона које мора да предложи Представнички дом.

Избори

Нова влада обично се оснива после општих избора.

Максимални мандат аустралијске владе је три године од њеног првог састанка у новом парламенту. Међутим, Председник владе може да затражи од Генералног гувернера да сазове опште изборе и пре него што истекне мандат од три године.

Од отварања првог парламента, 9. маја 1901. године, одржано је више од 40 избора за Представнички дом.

Упис на бирачки списак и гласање

Да би грађанин гласао на савезним, државним и већини локалних избора у Аустралији, мора да буде уписан на бирачки списак. Само држављани Аустралије који имају 17 година или више могу да се упишу на бирачки списак, а могу да гласају чим напуне 18 година. Формулари за упис могу да се добију у канцеларијама Аустралијске изборне комисије (Australian Electoral Commission - AEC), на пошти и са вебсајта АЕС-а.

Ако живи у иностранству, грађанин треба у року од три године од напуштања Аустралије да се региструје као бирач у иностранству да би и даље остао на бирачком списку и да би могао да гласа на савезним изборима. Регистрација омогућује да се остане на бирачком списку до шест година. Ако неко жели да продужи своју регистрацију, мора сваке године да подноси молбу АЕС-у за продужење.

Упис на бирачки списак и гласање обавезни су за све држављане Аустралије. Иако је казна за пропуштање гласања релативно мала, у Аустралији више од 90 посто гласача учествује у изборном процесу, што је међу највишима на свету. Грађани Аустралије гласају да би изабрали представнике за сва три нивоа владе - савезну, државну или територијалну и локалну.

Аустралијанци који су уписани на бирачки списак могу да гласају на савезним изборима чак и ако у време одржавања избора путују у иностранство или раније ако је већ почео период за гласање пре избора.

За сврхе савезних избора, земља је издељена у изборне области. За Представнички дом Аустралијанци бирају између оних кандидата који су се кандидовали у њиховој локалној изборној области. Ако ни један кандидат не добије више од 50 посто гласова, искључује се онај који добије најмање гласова и гласови се додељују другим кандидатима у складу с другим избором који су бирачи означили на гласачком листићу.

Тај процес се наставља док један кандидат не добије више од 50 посто гласова.

И за изборе за Сенат се користи систем преференција по коме кандидати морају да достигну одређену 'квоту' гласова у држави или територији коју заступају.

Већина чланова парламента у Аустралији припада политичким партијама. Те партије се у суштини састоје од група људи који имају сличне идеале и филозофију о томе како би требало управљати земљом.

У Аустралији свако може да постане члан било које политичке партије и да учествује у постављању циљева, одређивању политике партије и у помагању кандидатима партије током њихових изборних кампања.

Да би неко могао да се кандидује за аустралијски парламент, мора да буде држављанин Аустралије и предузме све што може да се одрекне држављанства неке друге земље.

Државна и територијална влада

Свака држава има свој парламент који је тело које доноси одлуке у одређеној државној влади. Сви државни парламенти, осим оног у Квинсленду, имају два дома.

Представници који су изабрани за државне парламенте обично се зову чланови – Чланови Законодавне скупштине (Legislative Assembly - MLA) или Чланови Скупштинског дома (House of Assembly - MHA) или Чланови Законодавног већа (Legislative Council - MLC). Вођа државне владе зове се Премијер (Premier).

Северна Територија и Територија главног града Аустралије су другачије организоване. Сваки територијални парламент има само један дом који се зове Законодавна скупштина (Legislative Assembly). Вођа сваке територијалне владе зове се Главни министар (Chief Minister).

Одговорности државних и територијалних влада обухватају одржавање реда и мира, питања потрошача, здравство, образовање, шумарство, јавни превоз и главне путеве.

Локална влада

Тело локалне владе које доноси одлуке обично се зове градско или окружно веће (city or shire council). Већа оснивају државне владе да воде бригу о одређеним потребама града или локалне друштвене заједнице. Заступници грађана, чланови већа познати су као већници (aldermen) или одборници (councillors). На челу већа налази се градоначелник (mayor) или председник округа (shire president).

Локалне владе су задужене за одржавање локалних путева, одношење смећа, грађевинске прописе и парцелисање земљишта, здравље јавности и рекреативне објекте, као што су базени.

Уставна монархија

Аустралија је независна нација, али је задржала уставне везе са Краљицом Велике Британије, Елизабетом II, која је и Краљица Аустралије.

Краљица на савет Председника владе поставља Генералног гувернера (Governor-General) у Аустралији као свог заступника. Генерални гувернер на савет Председника владе поставља министре и по обичају, у свим питањима поступа само на савет министара.

Савезни законски систем

Аустралијски законски систем одражава основне принципе процедуралног права и једнакости пред законом.

Правосуђе је у Аустралији одговорно за тумачење и примену закона. Судије те своје дужности обављају независно од влада.

Врховни суд Аустралије (High Court of Australia) је последњи апелациони суд у свим правним споровима. Једна од главних функција Врховног суда је да тумачи Аустралијски Устав. Тај суд може да прогласи неки закон противуставним – то јест, изван правоснажности парламента – и према томе неважећим.

Информације на интернету

- Парламент Аустралије www.apf.gov.au
- Аустралијска изборна комисија (Australian Electoral Commission) www.aec.gov.au
- Врховни суд Аустралије (High Court of Australia) www.hcourt.gov.au

Аустралијско друштво данас

Једна од јединствених карактеристика аустралијског друштва данас јесте културна разноликост људи и степен до кога су они уједињени својом од свега важнијом оданошћу Аустралији.

Друга карактеристика која дефинише аустралијско друштво јесте његов егалитаризам. То не значи да су сви исти или да сви имају једнако богатство или имовину. То значи да вредноћом и посвећености послу, свако може да буде успешан чак и ако нема везу с особама на високим положајима или утицајним људима.

У оквиру аустралијских закона, сви Аустралијанци могу да изразе своју културу и убеђења и да слободно учествују у националном животу Аустралије. Аустралија чврсто верује да нико не треба да буде стављен у неповољан положај због своје земље порекла, културне баштине, језика, пола или верских убеђења.

Да би се одржало стабилно, мирно и напредно друштво, од свих Аустралијанаца, без обзира на њихово порекло, очекује се да ће неговати заједничке принципе и вредности које подупиру аустралијско друштво.

Аустралијске вредности и принципе наћи ћете на 4. страни.

Закони и друштвени обичаји

Понашање људи у друштвеној заједници засновано је на комбинацији званичних закона и незваничних друштвених обичаја.

Сви људи у Аустралији морају да се придржавају закона ове земље или у супротном да буду кривично гоњени или утужени. Од људи се такође очекује да уопште узев поштују и друштвене обичаје, навике, поступке Аустралије, иако законски нису дужни да то чине.

Аустралијске законе доносе савезни, државни и територијални парламенти. Полиција има задатак да одржава ред и мир у друштвеној заједници и да доведе пред суд оне за које сматра да су прекршили закон. Људи у својим друштвеним заједницама и суседству такође помажу једни другима у случају потребе и пријављују локалној полицијској станици ако приметите нешто необично или сумњиво.

Аустралија има националне полицијске снаге које се зову Аустралијска федерална полиција (Australian Federal Police), која врши истрагу у случају кривичних дела када дође до кршења савезних закона, што укључује трговину дрогом, противзаконито уселјавање, кривична дела против државне безбедности и кривична дела против човекове околине. Свака држава Аустралије и Северна Територија имају своје полицијске снаге које се баве кривичним делима по државним или територијалним законима. На Територији главног града Аустралије делује Аустралијска федерална полиција.

Иако полицајци могу да ухапсе људе и да сведоче на суду, они не доносе коначну одлуку о томе да ли је неко крив за неко кривично дело или није. О томе одлучују судови.

Полиција и друштвена заједница су у Аустралији у добрим односима. Можете да пријавите кривична дела и да тражите помоћ од полиције. Ако вас полиција некад буде испитивала, останите смирени, будите љубазни и сарађујте.

Судови и закон

Судови су надлежни за спровођење закона. Они доносе одлуке о томе да ли је неко прекршио закон и шта треба да се деси с онима који су криви за почињено кривично дело.

У неким случајевима, истражни судија одржава саслушање и изриче пресуду. У другим случајевима, решење доноси порота која се састоји од грађана, а коју у томе води судија. У свим случајевима тужени се сматра невиним док се не докаже да је крив ван разумне сумње. Такође, тужени имају право на адвоката.

У неким случајевима особама које не могу да плате адвоката да их заступа пружа се бесплатна правна помоћ.

Особе на неким врстама привремених виза морају да знају какве последице ће кривично гоњење имати на њихов даљи боравак у Аустралији.

Кривична дела

Озбиљна кривична дела укључују убиство, напад, сексуални напад, педофилију, насиље над људима или имовином, оружану пљачку или крађу, опасну вожњу моторног возила, поседовање и коришћење противзаконитих дрога, проневеру или сексуалне односе с малолетницима који нису напунили године у којима могу да дају свој пристанак (те године старости нису исте у свим државама Аустралије).

Аустралија цени културну разноликост. Али без обзира на то, сви верски и културни обичаји морају да буду у складу с постојећим аустралијским законима. На пример, закони држава и територија забрањују обрезивање женске деце и насиље у породици.

Насиље у породици

Као и у другим земљама, насиље над неком другом особом је и у Аустралији противзаконито и увек се узима озбиљно. То се односи и на насиље код куће и над брачним другом, што се другим речима назива насиље код куће или насиље у породици. Сваки поступак који код жртве може да доведе до осећаја или страха од осећаја физичког, сексуалног или психолошког злостављања или повреде, принудни сексуални односи, наметнута изолација или економска ускраћеност сматрају се насиљем у породици.

Дроге, пушење и алкохол

Казне за набавку или поседовање незаконитих/недозвољених /противзаконитих дрога могу да буду веома озбиљне. Казне су још строжије за оне који производе, снабдевају друге или продају дроге. Пушење дувана и конзумирање алкохола нису противзаконити, али у јавној употреби подлежу многим ограничењима.

Пушење дувана забрањено је на све више места, укључујући већину државних и здравствених установа и радних места. Пушење у затвореном простору забрањено је на свим јавним местима, као што су ресторани, ноћни клубови, кафане, школе и тржни центри у већини држава и територија. Пушење је у неким државама и територијама забрањено чак и на неким отвореним јавним местима. Продавац ће починити кривични прекршај ако дуванске производе прода особи која има мање од 18 година.

Конзумирање алкохола законом је дозвољено у Аустралији, али само на одређеним местима и у одређено време. Забрањена је продаја или набавка алкохола особама које имају мање од 18 година. И особи која има мање од 18 година забрањено је да пије алкохол осим на приватном месту, као што је кућа. За више информација у вези утицаја алкохола на здравље, погледајте Аустралијске смернице за употребу алкохола (Australian Alcohol Guidelines).

Информације на интернету

- www.alcohol.gov.au

Саобраћајни прописи

Вожњу моторног возила регулишу владе држава и територија. Да би се у Аустралији возио аутомобил, грађани морају да имају локалну возачку дозволу, а возило мора да буде регистровано. Непоштовање или кршење саобраћајних прописа може да доведе до великих новчаних казни, губитка возачке дозволе, па чак и затворске казне. Свако ко се вози у аутомобилу мора да буде везан појасом (а мала деца или бебе морају да буду у одобреним седиштима).

Возачку дозволу можете да видите на 42. страни.

Саобраћајни прописи нарочито су строги што се тиче ограничења брзине и вожње под утицајем алкохола. Такође је противзаконито током вожње држати у руци и користити мобилни телефон.

Хумано поступање са животињама

Противзаконито је малтретирати или запостављати животиње. Од људи се очекује да хумано поступају са животињама, било да су то кућни љубимци или дивље животиње које нађете у природи. Многе аустралијске животиње су заштићене и на лов се односе строги закони. Такође је забрањено убијати животиње на туђем имању. Обично постоје локални закони о држању домаћих животиња код куће. Многи Аустралијанци имају пса, мачку или птице у дну свог дворишта (које се зове “backyard”).

Пушке и друго оружје

У Аустралији је противзаконито носити оружје, као што су ножеви или ватрено оружје. Ако неко жели да има пушку да би ишао у лов, за стрељаштво као спорт и да је користи на фармама, мора прво да добије дозволу. Противзаконито је имати пушку без дозволе.

Други закони

Постоје закони и о бацању смећа, загађивању околине или одлагању отпадних материјала без дозволе, као и о стварању велике буке.

У Аустралији не постоји смртна казна.

Друштвени обичаји

Има врло мало аустралијских обичаја који важе само у Аустралији. Међутим, у неким случајевима, када упоредите овдашње обичаје с обичајима других земаља, приметите да има разлике у важности која им се придаје или у приступу њима. Ако нисте сигурни, најбоље је да питате пријатеља, суседа или колегу на послу.

На пример, већина Аустралијанаца је релативно опуштена у својим односима с позницима и колегама. На радном месту и међу пријатељима, већина Аустралијанаца ословљава се именом, а не титулом и презименом.

Међутим, то што се људи не понашају званично, не значи да је и физички контакт прихватљив. Када се с неким упознајете, уобичајено је да пружите десну руку и да се рукујете. Особе које се не познају, обично се не пољубе и не загрле приликом упознавања.

Учтиво понашање

“Молим” (‘Please’) и “хвала” (‘thank you’) веома су корисне речи када комуницирате с другим људима и када купујете робу или услуге. Када вас питају да ли желите нешто, као што је на пример шоља чаја, онда је учтиво рећи “да, молим” (‘yes please’), или само “молим” (‘please’) ако желите, или “не, хвала” (‘no, thank you’) ако не желите. Када нешто добијете, учтиво је да се захвалите тако што ћете рећи “хвала” (‘thank you’).

Аустралијанци често кажу “извините” (‘excuse me’) да скрену нечију пажњу на себе и “жао ми је” (‘sorry’) ако се сударе с неким. Они такође кажу “извините” (‘excuse me’) или “пардон” (‘pardon me’) ако се деси да подригну на јавном месту или у нечијој кући.

Аустралијанци такође стају у ред када чекају да буду услужени у продавници, банци, државним канцеларијама, биоскопу или на било ком другом месту где више људи хоће у исто време да добије услуге. Аустралијанци обично сачекају да дође ред на њих да буду услужени. Тиме исказују поштовање према другима и то је најправеднији начин да свако добије оно што му треба.

У Аустралији је важно да се на време стигне на састанке и на друге термине. Ако видите да ћете закаснити, покушајте да назовете особу која вас очекује, да јој то јавите. То је веома важно када идете на пример код лекара, јер он може да вам наплати због тога што сте закаснили или нисте дошли, а нисте му то унапред јавили.

Већина Аустралијанаца дува нос у платнену или папирну мараму, не на тротоар. То исто важи и за плување. Многи ће вам рећи “на здравље” (‘bless you’) када кихнете. Иако та фраза буквално значи “да си благословен”, у овом случају она нема никакво верско значење.

Лична хигијена

Најбољи начин на који ћете заштити себе, своју породицу и друге од болести је добра лична хигијена. Већина Аустралијанаца води бригу о себи и другима тако што пере руке пре него што припрема храну, пре јела, после кашљања и кијања, после употребе тоалета, после дирања животиња или пре и после сваке активности приликом које могу да угрозе своје или туђе здравље преношењем клица.

Када се са неким дели храна, да би се спречило ширење клица, обично се храна узима приложеним прибором. То могу да буду кашика или виљушка, штапићи или прибор за салату.

Облачење

Врста одеће коју носе људи у Аустралији одражава разноликост аустралијског друштва, као и различите климатске услове. Облачење није регулисано законима или правилима, али у одређеним ситуацијама на послу мора да се носи одређена врста одеће – већина радних места има стандарде облачења.

Ван посла, одевање је лична ствар – многи носе удобну одећу, одећу која је прикладна за одређене друштвене ситуације или за временске услове. Клубови, биоскопи и друга места од вас траже да будете уредни, чисти и да носите одговарајућу обућу.

Многи Аустралијанци живе близу плаже и мора. Када је вруће, неки носе купаће костиме или врло мало одеће на плажи и око ње. Ако је особа тако обучена да је добар део тела откривен, то не значи да се ради о особи лаког морала. То само значи да је такво облачење у Аустралији прихватљиво на плажи, а и шире. У неким аустралијским државама постоји и мали број нудистичких плажа на којима се људи купају без купаћег костима или других делова одеће.

Људи из других земаља могу да обуку за плажу одећу која је у њиховој култури прикладна.

Позиви

Ако будете позвани на ручак, вечеру, роштиљ, забаву, венчање, рођендан или неки други догађај, или ћете одмах одговорити или ћете послати писмо, назвати телефоном или послати електронску пошту. Оброк у средини дана зове се ручак (lunch), а вечерњи оброк обично се зове вечера (dinner). Неки Аустралијанци вечерњи оброк зову “чај” (tea) и та реч може да значи или вечеру или буквално шољу чаја или како то овде још кажу, ‘сипра’. Ако вас позову на чај, време за које сте позвани ће вам рећи да ли се ради о вечери или само о шољи чаја. Позив на чај после 6 сати увече (18.00 часова) обично значи да сте позвани на вечеру.

Када вас неко позове на ручак или на вечеру, уобичајено је да кажете домаћину шта не једете. Можда ће вас питати да ли сте на некој посебној дијети или да ли постоје нека ограничења што се тиче хране. Потпуно је прихватљиво рећи да сте вегетаријанац или да не једете месо или да сте Муслиман или Јевреј и да не једете свињетину. Од вас се не очекује да обавезно пијете алкохол ако не желите, чак и ако га ваши домаћини пију.

Измењена улога породица

Традиционална аустралијска породица састоји се од оца, мајке и деце. Али има и другачијих породица. Ту су многе породице самохраних родитеља, породице с новим брачним другом родитеља (очухом или маћехом), спојене породице, парови истог пола или парови који живе заједно, али нису званично венчани (de facto, невенчани парови). У Аустралији закон признаје ову врсту везе.

Улоге унутар аустралијских породица могу такође да буду различите. У неким породицама може само мајка да буде запослена и привређује за целу породицу, док је отац код куће и води бригу о деци.

У Аустралији може да се склопи брак само ако обе стране желе да ступе у брак. Минимална животна доб за склапање брака је 18 година. Међутим, судови могу да одобре склапање брака у изузетним околностима и када једна страна има само 16 или 17 година. Противзаконито је имати више од једног мужа или једне жене истовремено.

Да ли постоји типичан Аустралијанац?

У последње време много се дискутује о аустралијском идентитету и да ли уопште постоји ‘типичан’ Аустралијанац, и ако постоји, које су му стандардне карактеристике или особине.

Популарних стереотипова има на претек, али они служе само да створе забуну, јер често противрече један другом.

На пример:

- Аустралијанци су присталице егалитаризма који се никоме не клањају и који су веома сумњичави према властима – али у ствари они се у великој мери придржавају закона и поштују га.

- Аустралијанци не причају много, углавном живе у селима или у унутрашњости Аустралије – али у ствари већина њих живи космополитским животом у великим градовима.
- Било да Аустралијанци живе у граду или у унутрашњости, они су отворени и директни и говоре оно што мисле.
- Аустралијанци верују у пружање једнаких могућности (fair go) свима (дефиницију израза “fair go” можете да прочитате под насловом “Аустралијски енглески” - ‘Australian English’) на 32. страни.
- Аустралијанци стају на страну својих другара (mates), који су у горем положају или губитници. Губитник (underdog) је такмичар или ривал за кога се сматра да има слабе изгледе на победу на некој спортој утакмици или такмичењу.
- Аустралијанци воле спортове, и као гледаоци и као учесници.

Постоје такође различита мишљења о томе колики утицај је британско наслеђе извршило на Аустралијанце, или у скорије време, Сједињене Државе, због јаких веза између Аустралије и те земље, или милиони досељеника који су у Аустралију дошли после рата.

Аустралијанце често сматрају Европљанима који покушавају да се снађу на удаљеној географској локацији у азијско-пацифичком региону. А истовремено Аустралију често сматрају и капијом Азије због њеног географског положаја и великог броја Аустралијанаца који говоре азијске језике.

Истина је, наравно, да Аустралијанци, као ни други људи у другим деловима света, не могу лако да се подведу под ове стереотипе. Многе од популарних представа имају нешто истине у себи и већина Аустралијанаца уклапа се бар у неке од тих представа. Међутим, у које од њих и до које мере, зависи од особе до особе.

Неки од квалитета који се тако тесно повезују са Аустралијанцима, као што је другарство (mateship) и једнаке могућности за све (fair go) су карактеристике које поседују и цене и многи други народи широм света. Аустралијанци сигурно немају ексклузивно право на самилост, праведност и оданост пријатељима.

Оно што је веома аустралијско у вези ових термина јесте да су они чврсто уврежени у аустралијској историји и у аустралијској психи.

Концепти другарства (mateship) и пружања истих могућности свима (fair go) поникли су из често тешке битке за опстанак коју су водили први досељеници Аустралије против стране, сурове и често непријатељске околине; затим су те концепте потврдиле касније генерације жена и мушкараца у унутрашњости Аустралије који су се ослањали једни на друге и међусобно се помагали у време поплава, пожара и суша.

Henry Lawson, који је рођен на налазишту злата Grenfell у Новом Јужном Велсу 1867. године, био је у тим временима можда најбољи хроничар Аустралије који је писао једноставно и страшно о другарству (mateship), поносу човека и животима жена и мушкараца у унутрашњости Аустралије.

Квалитети другарства и оданости су се затим још више урезали у аустралијску психу услед искустава стечених у I Светском рату који се понекад назива Великим ратом и током битке коју су Anzacs водили у Галиполију.

Ти и други квалитети који се повезују са првим Аустралијанцима и данас опстају, с тим што их је ојачао и обогатио утицај милиона каснијих досељеника из Европе, са америчког континента, из Африке и са Блиског истока.

И они грађани који су се у Аустралији настанили релативно недавно допринели су богатству аустралијске културе и карактера и помогли су у ковању нових ставова и традиција. Њихов велики допринос обогатио је скоро сваки вид аустралијског живота, од пословања до уметности, као и од кулинарства до комедије.

Волонтерство – другарство на делу

Аустралијанци су добро познати по спремности да раде за своју друштвену заједницу као волонтери, дакле без надокнаде. Има више од шест милиона Аустралијанаца старијих од 18 година који су активни волонтери и који помажу на различитим пољима, укључујући службе за помоћ приликом временских непогода, добротворне организације, заштиту и очување човекове околине, прикупљање добротворних прилога, управљање, подучавање и администрацију.

У Аустралији многи ватрогасци који учествују у гашењу шумских пожара и радници служби за помоћ приликом временских непогода су волонтери.

По једној анкети, 47 посто особа које обављају волонтерски посао су као разлог за то навеле да хоће да буду од помоћи друштвеној заједници. Осталих 43 посто рекло је да то чине зато што им то причињава лично задовољство.

Информације на интернету

- Волонтери Аустралије www.volunteeringaustralia.org

Аустралијски енглески

Иако је национални језик у Аустралији енглески, постоје неке речи и изрази који су општом употребом постали јединствени у Аустралији, и који новим досељеницима могу да звуче чудно и да их збуњују.

Ти колоквијални изрази, или сленг, имају различито порекло. Неки су скраћене верзије дужих речи. Многи су изрази које су користили досељеници из северне Енглеске, али који су касније измењени и постали аустралијске речи. Аустралијанци често скраћују речи, на пример фудбал (football) се каже 'footy', телевизија (television) 'telly', а роштиљ (barbecue), 'barbie'.

Употреба ових речи често се комбиновала с аустралијским осећајем за хумор за који су карактеристичне иронија и одсуство понизности, што некада може да доведе до забуне.

Ако некада нисте сигурни шта значи неки израз, не оклевајте да тражите објашење од особе која га је употребила.

Ево неколико чешћих изрази које ћете чути с времена на време:

Arvo: скраћеница за после подне (afternoon) – “сврати данас после подне” ('drop by this arvo'), значи, молим те дођи да ме посетиш данас после подне.

Barbecue, BBQ, Barbie: роштиљ који се спрема напољу, обично месо које се пече на жици или рингли, а за који се као гориво користе плин или дрвени угљ. Домаћин служи месо са салатама и пецивом. Гост који је позван на роштиљ обично пита да ли треба нешто да донесе. Snag је пресна кобасица која се обично ставља на роштиљ. Може да буде од свињског или јунећег меса, као и вегетаријанска или од зрна житарица.

Barrack for: значи подржавати некога или навијати за некога (обично се каже за неки спортски тим).

Bloke: човек, мушкарац. Када тражите помоћ некога, може да се деси да ће вам рећи да “се обратите оном човеку” (‘see that bloke over there’).

Bring a plate: ако сте позвани на забаву или свечаност и кажу вам да “донесете тањир” (‘bring a plate’), то значи да донесете неко јело које ће сви (домаћин и други гости) заједно јести. То је нарочито обичај приликом друштвених скупова, на пример у школи, на послу или у клубу. Ако нисте сигурни шта би било прикладно да се донесе, питајте особу која вас позива.

BYO: ако примите позивницу на којој пише ‘BYO’, то значи да донесете своје пиће. Ако не пијете алкохол, можете да донесете сок, газирано пиће или соду или воду. И неки ресторани су BYO. То значи да можете да донесете са собом вино које ћете пити, али обично се наплаћује отварање флаше, служење и прање чаша, а то се опет зове ‘corkage’.

Cuppa: је шоља чаја или кафе “Сврати после подне на шољицу” (‘Drop by this arvo for a cuppa’) значи дођи да ме посетиш данас после подне да попијемо шољу чаја или кафе.

Digger: аустралијски војник.

Go for your life: да, уради то.

G'day: Здраво. Како си?

Fair go: једнаке могућности за све. То значи да оно што неко постигне у животу треба да буде резултат његовог талента, рада и труда, а не рођења у привилегованој породици или нечије наклоности према њему.

Fortnight: тај термин означава период од две недеље.

No worries: Нема проблема. Задатак или молба ће се испунити без даљњег.

Ocker: Аустралијанац који је неотесан, прост, шовиниста/или особа која поседује особине за које се сматра да су типично аустралијске, као што су добар осећај за хумор, спремност да помогне и сналажљивост.

Shout: платити некоме пиће. Када се група пријатеља састане у бару или кафани, обично сваки од њих плати рунду пића (‘shout a round’), што значи да свакоме плати по пиће. Свако у друштву плати по једну рунду (‘round’).

To be crook: бити болестан.

Има више књига о колоквијалним изразима и сленгу Аустралије, укључујући *Macquarie Dictionary Book of Slang*.

Прославе и празници

Аустралијанци сваке године славе одређене дане који имају нарочито значење или национални значај.

Већина радника у Аустралији има око 12 националних и државних/територијалних државних празника годишње, поврх свог годишњег одмора.

Неки од тих дана обележавају се празником за свакога и обично се славе истог дана у свим државама и територијама. Некада их слави цела земља уз специјалне, организоване манифестације. Неки локални празници славе се само у одређеним државама и територијама.

Божих (Christmas) и **Easter (Ускрс)**, два најважнија датума у хришћанском календару обележавају се као национални државни празници у целој Аустралији. Божић је сваке године 25. децембра, док Ускрс може да буде крајем марта или почетком априла.

Други дан Божића (Boxing Day)

Други дан Божића је 26. децембар и он је такође државни празник. Неки кажу да је то био дан на који су се одржавали бокс мечеви; а други да је то дан када су се давали поклони у кутијама (boxes). Други дан Божића сматра се делом прославе Божића.

Нова Година (New Year's Day) је државни празник и сваке године пада на 1. јануар. Аустралијанци свој годишњи одмор користе највише у периоду од средине децембра до краја јануара.

Неки други важни национални датуми су:

Дан Аустралије (Australia Day)

Australia Day, 26. јануар је дан на који Аустралијанци обележавају оснивање прве европске насеобине у Аустралији, 1788. То је национални државни празник и новопристигли досељеници су нарочито добродошли да се укључе у прославе које се организују на Australia Day и да се упознају са другим Аустралијанцима.

Дан аустралијског и новозеландског корпуса (Anzac Day)

Anzac Day, 25. април је дан на који се аустралијска и новозеландска војска (Anzacs) искрцала на Галиполију у Турској, 1915. године, током I Светског рата. На тај дан сећамо се оних који су се борили за Аустралију и оних који су изгубили своје животе у рату. Тај дан је национални државни празник и обележава се прославама, полагањем венаца и војним парадама.

Краљичин рођендан (Queen's Birthday)

Краљичин рођендан слави се сваке године другог понедељка у јуну и он је државни празник у свим државама и територијама, осим у Западној Аустралији, где се слави у септембру или октобру.

Дан аустралијског држављанства (Australian Citizenship Day)

Дан аустралијског држављанства уведен је 17. септембра 2001. и он представља годишњицу промене имена *Закон о националности и држављанству од 1948.* године. Име тог закона је сада *Закон о аустралијском држављанству од 1973.* године. То је прилика да сви Аустралијанци размисле о значењу и важности аустралијског држављанства и да славе идеале који нас уједињују. Међутим, тај дан није државни празник.

Мелбурншки куп (Melbourne Cup Day)

Мелбурншки куп одржава се сваке године првог уторка у новембру. Мелбурншки Куп је светски позната коњска трка. Већина људи, на послу, у школама и код куће, застане да на телевизији гледа трку. На градском подручју Мелбурна то је државни празник. На другим местима, али углавном на послу, многи организују заједнички ручак или забаву да прославе Мелбурншки куп.

Спорт, рекреација и уметности

Многи Аустралијанци воле спорт и многи су постигли импресивне резултате на највишем нивоу. 2004. године, на Олимпијским играма у Атини, Аустралија је постигла четврто место по укупном броју медаља, после Сједињених Држава, Кине и Русије. 2006. године, на Светском фудбалском првенству, тим Аустралије био је међу оних 16 који су стигли у финале.

Али Аустралијанци не уживају само у врхунском спорту. Недавна национална анкета је показала да више од 11 милиона Аустралијанаца од 15 година или више, бар једном недељно учествује у физичкој активности ради вежбања, рекреације и спорта – а то је учешће од скоро 70 посто.

10 најпопуларнијих физичких активности су шетња, аеробик/стицање кондиције, пливање, вожња бицикла, тенис, голф, трчање, планинарење, европски фудбал и врста кошарке коју играју жене (netball).

Други омиљени спортови су крикет, хокеј и скијање.

Аустралијанци такође играју – а воле и да гледају – рагби лигу, рагби савез и фудбал Аустралијска правила (Australian Rules Football), јединствени аустралијски спорт који вуче корење из раних врста рагбија и из гаелског фудбала.

Аустралија је погодна за активности напољу, али ипак има неколико правила која не смете да заборавите:

- На плажи пливајте само у оним деловима на којима има спасилаца. Увек пливајте између застава и не заборавите да спасилаца нема на свим плажама.
- Избегавајте да пливате или ловите рибу сами, нарочито на изолованим местима.
- Носите шешир, сунчане наочаре, заштитну одећу (на пример кошуљу), склањајте се у хлад и користите крем за сунце када је сунчан дан да не бисте изгорели и добили рак коже.
- Не заборавите да не смете да палите ватре и роштиље оним данима када се прогласи потпуна забрана.

Живописна уметничка сцена

Уметничка сцена у Аустралији је живописна и она одражава и абориџинске културне традиције и богату разноврсност култура досељеника.

Све врсте визуелних и извођачких уметности имају своје присталице, укључујући филм, сликарство, позориште и музику. По једној анкети, скоро 13 милиона, односно 88 посто одраслих Аустралијанаца сваке године оде на неки културни догађај или представу.

Аустралија има јаку књижевну традицију која је почела са приповедањем Абориџина у Аустралији и наставила се приповедањем осуђеника крајем 18. века.

Романописац, Аустралијанац Patrick White је 1973. године добио Нобелову награду за књижевност. Други познати романописци 20. века у Аустралији су Peter Carey, Bryce Courtenay, Colleen McCullough, Morris West и Tim Winton.

Информације на интернету

- Department of Communications, Information Technology and the Arts www.dcita.gov.au
- Australia Council www.ozco.gov.au
- Аустралијска комисија за спорт (Australian Sports Commission) www.ausport.gov.au

Научници и иноватори

Аустралијанци имају јаку традицију научних достигнућа и иновација, и то на пољу медицине, технологије, пољопривреде, рударства и мануфактуре.

Први иноватори у Аустралији били су Абориџини који су међу првима у свету направили алате од камена, бумеранг (специјално обликован штап који се враћа ако је правилно бачен) и вумеру (држач за бацање копља).

Новије иновације укључују новчанице од полимера с уграђеним сигурносним особинама које четири пута дуже трају од обичних новчаница, као и откриће гена биљака који може да повећа производњу усева на целом свету. Аустралијанци су такође на водећем месту у медицинским достигнућима и развоју технологије која открива неексплодирану муницију и мине.

Недавна медицинска достигнућа укључују лек Relenza, први лек против грипе на свету, затим снимање које брзо открива канцерозне сунчане мрље, као и вакцину против рака на грлићу материце.

Девет Аустралијанаца је добило Нобелову награду за научна и медицинска достигнућа. Последњи су били професор Barry Marshall и др. Robin Warren који су награду добили 2005. године за њихово откриће бактерије која изазива чиреве у стомаку и гастритис. Професор Peter Doherty је 1996. године добио награду за свој рад у области имунологије.

Сваке године се на Дан Аустралије именује Аустралијанац године ('Australian of the Year'). Сви Аустралијанци 2005, 2006. и 2007. године били су научници. 2005. награду је добила др. Fiona Wood која је дошла до револуционарног открића – коже у виду спреја за жртве опекотина. 2006. награду је добио професор Ian Frazer који је направио вакцину против рака на грлићу материце, а 2007. ту награду је добио научник за човекову околину, професор Tim Flannery.

И докторка Wood и професор Frazer су досељеници из Британије. Сарадник професора Frazer-а био је покојни др. Jian Zhou, досељеник из Кине који је пре своје смрти такође постао држављанин Аустралије.

Информације на интернету

- Министарство за образовање, науку и обуку (Department of Education, Science and Training) www.dest.gov.au
- Подржавање способности Аустралије (Backing Australia's Ability) www.innovation.gov.au
- Савезна организација за научна и индустријска истраживања (Commonwealth Scientific and Industrial Research Organisation) www.csiro.au

Живот у Аустралији

Запошљавање и радни услови

Аустралијско тржиште радне снаге може да буде веома конкурентно. Колико брзо ће нови досељеници добити посао у Аустралији зависи од економских фактора, њихових квалификација и стручности, врсте посла коју траже и од специфичних околности које могу да утичу на расположивост одређене врсте посла у различитим деловима земље.

Пре него што се одлучите на исељење у Аустралију, треба да се распитате о могућности налажења посла и о евентуалним посебним условима или захтевима који се односе на посао којим ви желите да се бавите. За многе послове у Аустралији потребна је регистрација или дозвола од надлежне државне/територијалне установе и/или треба имати право на чланство у стручном или индустријском телу.

Плате и услови рада за раднике у Аустралији могу да буду одређени:

- правилником
- статутарним споразумом (statutory agreement) (Аустралијским споразумом о радним местима у Аустралији - Australian Workplace Agreement или Колективним споразумом - Collective Agreement) или
- споразумом по обичајном праву (common law agreement).

У Аустралији су сви послови и занимања на располагању и мушкарцима и женама. Постоје закони који штите раднике од неправедног поступања с њима или дискриминације због њиховог пола, расе, инвалидности, вероисповести или сексуалне наклоности. Закони о једнакој могућности запослења (Equal Employment Opportunity) обавезују послодавце да прилике за напредовање у каријери и обуку дају на основу заслуга, квалификација и искуства, а не на основу личних преференција или дискриминације.

По аустралијском закону, радници имају право да се учлане (или да се не учлане) у синдикат.

Национална канцеларија за признавање квалификација стечених у иностранству (National Office of Overseas Skills Recognition - NOOSR) може да вам помогне ако сте стручњак који је квалификације стекао у иностранству, а имате стални боравак у Аустралији.

Информације о одређеним пословима и признавању квалификација можете да нађете на следећим вебсајтовима:

- Изгледи за запошљавање, дефицитарне струке и каријера у Аустралији (Employment prospects, skills shortages and careers in Australia) www.jobsearch.gov.au
- Аустралијско радно место (The Australian workplace) www.workplace.gov.au
- Досељавање стручњака (Skilled migration) www.skilledmigrant.gov.au
- Признавање заната (Recognition of trade qualifications) www.workplace.gov.au/tra
- AEI-NOOSR www.aei.dest.gov.au.

Порески систем

Сви Аустралијанци морају да плаћају порез на приход када он пређе одређени годишњи износ. Опорезиви приход обухвата плату са посла, од приватног пословања и камату на новац у банци или од других инвестиција.

Цена већине робе и услуга садржи мали порез. Тај порез се зове Порез на робу и услуге (Goods and Services Tax - GST).

Порез који убира влада Аустралије користи се за социјалне и здравствене услуге, одбрану и инфраструктуру, као што су главни путеви.

И државе и територије убирају порез (таксе - stamp duties) на неке трансакције и услуге. Тај новац користи се за плаћање услуга и инфраструктуре држава и територија, на пример полиције, болница и државних и локалних путева.

У Аустралији, финансијска година траје од 1. јула до 30 јуна. По аустралијском закону, од грађана се тражи да сваке године предају пореску пријаву у којој ће навести податке о свим приходима из свих извора и колики порез су већ платили. У већини случајева послодавци одбијају порез од сваке плате и достављају га Аустралијској пореској управи (Australian Taxation Office - ATO).

Уплате у пензиони фонд (Superannuation)

Уплате у пензиони фонд су програм штедње за пензију радника. Скоро сви запослени у Аустралији морају да буду чланови неког пензионог фонда, а послодавце закон обавезује да уплаћују доприносе у пензиони фонд радника. То се зове Загарантованост доприноса послодавца у пензиони фонд (Employer Superannuation Guarantee).

Више информација о пензионим фондовима и пореском систему можете да добијете од Аустралијске пореске управе.

Телефон: 132 861

Интернет: www.ato.gov.au

Стамбена питања

Трошкови пресељења су свуда велики. Путовање у Аустралију, пресељење покућства и намештање новог дома повезани су са великим издацима.

Цене кућа и станова (који се у Аустралији често зову units или flats) релативно су високе, нарочито у Сиднеју, Перту, Мелбурну и Канбери.

Изнајмљивање или куповина куће или стана обично се обавља преко овлашћеног агента за промет некретнинама. Иако некретнина може да се купи, прода или изнајми и приватно, препоручљиво је пре тога разговарати с адвокатом.

Некретнине на продају или за изнајмљивање оглашавају се у дневним новинама, обично недељом, као и на разним сајтовима на интернету и у агенцијама за промет некретнинама.

Када се изнајмљује стан, обично се плаћа кауција (bond), која износи колико и једномесечна станарина, плус станарина за један месец унапред. Кауција се обично враћа станару када напушта стан, али од ње може да се одбије цена поправки или чишћења.

Социјално осигурање

Centrelink је агенција аустралијске владе која аустралијској заједници пружа различите услуге и врши исплате. То обухвата помоћ особама које имају ниска примања, пензионерима, инвалидима, особама које траже посао, самохраним родитељима и неговатељима, као и многим другима. Исплате и услуге које странка има право да добије зависе од њених личних околности.

Аустралијска влада сматра да је најбоље живети од плаћеног посла. Centrelink повезује људе са службама које пружају помоћ за налажење посла док истовремено финансијски помаже онима којима је тешко да раде због одређених личних околности. Особе које примају исплате од Centrelink-а можда ће требати да траже посао ако могу, или да стекну боље квалификације да би убудуће могле да добију посао.

Особе које у Аустралију дођу као избеглице или на основу неке од хуманитарних виза, обично могу да добију све услуге и програме Centrelink-а. Уопште узев, други нови грађани морају да живе за стално у Аустралији две године пре него што стекну право на већину врста помоћи од Centrelink-а. Те особе морају да обезбеде довољно новца за издржавање себе и своје породице током тог периода. Период чекања на исплате може да варира, што зависи од врсте помоћи која је неком потребна и од индивидуалних околности.

Неки нови досељеници можда ће имати право на ограничену помоћ, као што је помоћ за тражење посла и исплате породичне помоћи које помажу с трошковима одгајања деце. Више информација о помоћи породицама можете да добијете од Канцеларије за помоћ породицама (Family Assistance Office) аустралијске владе.

Нови досељеници треба да назову Centrelink и/или Канцеларију за помоћ породицама чим стигну да се распитају о својим правима и помоћи која је на располагању, на пример, за налажење посла.

Подаци за контакт:

Centrelink	13 2850
Интернет:	www.centrelink.gov.au
Канцеларија за помоћ породицама (Family Assistance Office)	13 6150
Интернет:	www.familyassist.gov.au
Информације на језицима осим енглеског	13 1202

Болнице и трошкови лечења

Аустралијска влада пружа помоћ за основне болничке и лекарске трошкове преко програма који се зове Medicare Аустралије (Medicare Australia). Влада такође дотира цену већине лекова у оквиру Плана фармацеутских бенефиција (Pharmaceutical Benefits Scheme - PBS) за особе које имају Medicare. Новопристигли досељеници треба да провере да ли имају право да се упишу у програм Medicare тако што ће отићи у канцеларију Medicare-а и понети пасош, путне документе и визу. Вебсајт Medicare-а (види доле) има информативни комплет који је преведен на више језика.

Већина носиоца привремених виза нема право на Medicare, али има неких изузетака, на пример особе које имају визу за привремени боравак, а које су предале молбу за стални боравак и испуњавају потребне услове.

Подаци за контакт:

Телефон: 13 2011

Интернет: www.medicareaustralia.gov.au

Постоје и приватни здравствени фондови који плаћају неке здравствене трошкове које Medicare не покрива, на пример лечење у приватним болницама, зубаре или оптичаре или превоз колима хитне помоћи.

Подаци о приватном здравственом осигурању

Електронска пошта: privatehealth@health.gov.au

Интернет: www.health.gov.au/internet/wcms/publishing.nsf/Content/private-1

Часови енглеског

Влада Аустралије сматра да је учење енглеског један од првих и најважнијих корака који нови досељеник треба да направи да би се успешно настанио у новој средини и постигао личне, друштвене и економске циљеве. Ако ваше знање енглеског није функционално, можда ћете имати право на бесплатне часове енглеског у оквиру Програма учења енглеског за одрасле досељенике (Adult Migrant English Programme - AMEP).

Када стигнете, назовите телефонску службу за пружање информација Министарства за имиграцију и држављанство да бисте добили више информација о томе да ли имате право на часове и које локалне установе спровode AMEP. Ако имате право на часове, морате да се упишете на њих у року од три месеца од дана издавања визе за стални боравак ако визу добијете у Аустралији, или у року од три месеца од доласка у Аустралију, ако визу добијете у иностранству.

Подаци за контакт:

Телефон: 131 881

Интернет: www.immi.gov.au/amep

Други програми аустралијске владе за учење енглеског

Има још три програма аустралијске владе за учење енглеског, а све их спроводи Министарство за образовање, науку и обуку (Department of Education, Science and Training). Ти програми су Програм енглеског језика и описмењавања за посао (Workplace English Language and Literacy programme - WELL), Програм за учење енглеског, описмењавање и математику (Language, Literacy and Numeracy Programme - LLNP) за особе које траже посао, и Енглески као страни језик – за нове досељенике (English as a second language – New Arrivals - ESL-NA) за децу школског узраста. За више информација, погледајте www.dest.gov.au.

Помоћ у тумачењу и превођењу

Помоћ тумача можете да добијете од Националне службе преводаца и тумача (Translating and Interpreting Service National - TIS National) на 131 450 (по цени локалног позива из било ког места у Аустралији). TIS National пружа услуге тумачења 24 сата на дан, седам дана у недељи.

Неки аустралијски грађани и држављани такође могу да добију бесплатне писмене преводе извода личних докумената који им требају у вези усељавања.

Информације на интернету

- www.immi.gov.au/living-in-australia/help-with-english/learn-english/client/translation_help.htm

Образовање

По аустралијском закону, деца обично морају да похађају школу од пет до 15 година старости, али те године старости су нешто другачије у неким државама и територијама. Влада пружа бесплатно образовање у државним школама (од ученика који имају визе за привремени боравак може да се тражи да плате пуну цену школарине). Многи ученици иду и у приватне школе које су основале цркве и друге групе, али у тим школама ученици плаћају школарину.

Образовни систем у Аустралији отворен је за све. У њему постоје могућности за све старосне групе и све степене способности.

Државним школама управља влада државе/територије и информације о упису могу да се добију од министарстава за образовање одређене државе/територије, као и од локалних школа.

Постоје две врсте високошколских програма: програми које спроводе институције и индустријске гране у сектору струковног образовања и обуке (vocational education and training - VET) и они које спроводе универзитети и установе за више образовање. Упис на факултете зависи од услова на визи.

У неким случајевима, аустралијска влада плаћа већину трошкова студирања (то је познато под називом студирање уз помоћ савезне владе - Commonwealth-supported places), док студенти плаћају остале трошкове. Студенти факултета такође могу да се пријаве за План доприноса вишем образовању (Higher Education Contributory Scheme - HECS) или Програм кредита за више образовање (Higher Education Loan Programme - HELP), који могу да добију студенти уписани на студије уз помоћ савезне владе. Кредит HECS - HELP покрива цео износ или износ доприноса студента, или један део доприноса.

Више информација на интернету:

- Министарство за образовање, науку и обуку (Department of Education, Science and Training) www.dest.gov.au
- Студирање на универзитету (Going to university) www.goingtouni.gov.au

Возачке дозволе

Возачке дозволе издају владе држава и територија и обично треба да се положи тест из саобраћајних прописа, практични испит из вожње и да се обави преглед вида. Нико не сме да вози без важеће дозволе.

Носиоци виза за стални боравак смеју да возе у Аустралији прва три месеца по доласку, под условом да имају важећу возачку дозволу из друге земље на енглеском (или званично преведену на енглески). По истеку тог периода, морају да имају одговарајућу аустралијску возачку дозволу.

Важни подаци за контакт

- Хитни случајеви опасни по живот (ватрогасци, полиција, хитна помоћ) – Телефон: 000
- Национална служба преводилаца и тумача (TIS National) – Телефон: 131 450
- Министарство за имиграцију и држављанство (Department of Immigration and Citizenship - DIAC) – Телефон 131 881
- Портал аустралијске владе на вебсајту – www.australia.gov.au
- Веб странице “Живот у Аустралији” (‘Living in Australia’) – www.immi.gov.au/living-in-australia/index.htm
- Књижице “Започињање живота у Аустралији” (‘Beginning a Life in Australia’) – www.immi.gov.au/living-in-australia/settle-in-australia/beginning-life/index.htm

Како да постанете држављанин Аустралије

Влада Аустралије подстиче грађане који имају стални боравак и који су стекли право на држављанство, да поднесу молбу за аустралијско држављанство.

Одлуком да постанете држављанин Аустралије доказујете личну лојалност и оданост Аустралији и њеним грађанима. На неки начин, то представља последњу фазу досељавања и настањивања у Аустралији.

Иако сви људи који имају стални боравак у Аустралији имају једнаке могућности, примање држављанства пружа потпуно и званично чланство у друштвеној заједници Аустралије. Оно људима омогућује да ефикасније доприносе Аустралији дозвољавајући им пуно учешће у демократским процесима нације, као што су право на гласање, кандидовање за парламент и посао у влади.

Аустралијско држављанство је снага која нас уједињује и која се налази у средишту наше нације.

Аустралијско држављанство са собом носи привилегије, али и обавезе.

Привилегије које пружа држављанство

Сви држављани Аустралије имају следеће привилегије:

- да гласају и помогну да се изабере влада Аустралије
- да се кандидују за парламент
- да поднесу молбу за аустралијски пасош и слободно улазе у Аустралију
- да децу рођену у иностранству региструју као држављане Аустралије по пореклу
- да затраже потпуну конзуларну помоћ од аустралијских дипломатских представника у иностранству
- да траже сваку врсту посла у Аустралијским одбрамбеним снагама и у Аустралијској јавној служби.

Обавезе

Обавезе које произлазе из аустралијског држављанства:

- гласање на савезним, државним и територијалним изборима и референдумима*
- учешће у пороти, ако вас позову
- одбрана Аустралије, уколико се укаже потреба (уз иста права и изузећа као држављани који су рођени у Аустралији).

* референдуми значе изношење пред бираче неког предлога закона за измену устава.

За већину особа које имају стални боравак, први корак ка примању аустралијског држављанства, биће полагање теста за држављанство. Да би се кандидати припремили за тест, треба да прочитају књижицу *Како да постанете држављанин Аустралије (Becoming an Australian citizen)*, коју можете да нађете на доле наведеном вебсајту. Када положи тест и када се одобри молба за аустралијско држављанство, од њих ће се тражити да на јавној свечаности за примање држављанства положи следећу заклетву на оданост:

'From this time forward, under God,
I pledge my loyalty to Australia and its people
Whose democratic beliefs I share,
Whose rights and liberties I respect, and
Whose laws I will uphold and obey.'*

*People may choose whether or not to use the words 'under God'.

'Кунем се Богом да ћу од сада
бити лојалан Аустралији и њеним људима
у чије демократске принципе и ја верујем,
чија права и слободе поштујем, и
чије законе подржавам и поштујем.'*

*Свако може да одлучи да ли ће изговорити реч 'Богом'.

Аустралијанци из свих култура и свих вероисповести могу, у границама закона, да одржавају своје традиције, а да истовремено буду уједињени у једној друштвеној заједници.

Примање аустралијског држављанства значи да ћете положити заклетву на лојалност Аустралији, да ћете сарађивати са свим другим Аустралијанцима на изградњи јаке, уједињене и хармоничне нације, док ћете истовремено својом културом обогатити Аустралију.

Више информација о томе како да постанете аустралијски држављанин можете да добијете са вебсајта о аустралијском држављанству или од Телефонске службе за пружање информација о држављанству (Citizenship Information Line).

За више информација на интернету:

- Погледајте www.citizenship.gov.au или назовите 131 880